
This is the **published version** of the bachelor thesis:

Vega Martínez, Antonio; Jariot, Mercè, dir. Joves tutelats i transició cap a la vida independent. 2015. 45 pag. (827 Grau en Educació Social)

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/141242>

under the terms of the license

Treball de fi de Grau

JOVES TUTELATS I TRANSICIÓ CAP A LA VIDA INDEPENDENT

Universitat Autònoma de Barcelona

Grau d'Educació Social

Tutor/a: Mercè Jariot. Departament de Pedagogia
Aplicada.

Antonio Vega Martínez

Joves tutelats i transició
cap a la vida independent.

Grau d'Educació Social

15/06/2015

Universitat Autònoma de
Barcelona

ÍNDEX

Presentació		1
Contextualització		2
Marc Teòric		4
Marc Legal		9
Metodologia		12
Resultats: Situació actual		13
Perfil del jove extutelat		15
○ Institucional	15	
○ Nivell d'estudis	15	
○ Situació laboral	18	
○ Salut	18	
○ Situació econòmica	20	
Entitats i tipus de recursos		20
Procediment d'accés als recursos	21	
Tipus de recursos	21	
○ Recursos residencials	21	
○ Recursos de suport individual	22	
○ Serveis de promoció	23	
Conclusions i discussió de resultats		24
Proposta de millora		28
Consideracions finals		30
Bibliografia		32
Annex		

JOVES TUTELATS I TRANSICIÓ CAP A LA VIDA INDEPENDENT

PRESENTACIÓ

El present document és el resultat de l'estudi centrat en l'aprofundiment teòric sobre els joves tutelats i la transició cap a la vida independent. D'aquesta forma es reuneix en ell totes aquelles variables que afecten a aquest col·lectiu dins dels àmbits polític, social, cultural i individual. A partir de les quals es configura un perfil genèric del jove extutelat català i de les problemàtiques amb les que es troba en el camí cap a l'autonomia i la vida independent.

Per la realització del present, s'ha portat a terme un procés de recollida, selecció i anàlisi exhaustiu de la informació existent tant a nivell estatal com autonòmic. Amb la finalitat de crear un marc actual que descriu de forma integral la situació que viuen aquest joves, i a partir d'aquí elaborar una discussió de resultats i propostes de millora per garantir l'èxit d'aquest joves vers els seu futur i la plena inclusió en la societat.

Tant el procés de recerca d'informació com l'elaboració de l'estudi han estat acompanyades d'una visió crítica enfocada cap a la millora, i una doble percepció entre la teoria i la pràctica real. Sota aquest paràmetres es presenta un treball que genera nous coneixements sobre aquest fenomen i la possibilitat de conèixer de forma immediata la situació actual d'aquest joves.

En conclusió, ens torbem davant de l'anàlisi actual sobre el sistema de protecció dels joves extutelats de Catalunya a nivell normatiu, personal i social. Creant així un estudi de referència vers el camí ha seguir per tal de millorar la transició dels joves tutelats cap a la vida independent, assegurant l'èxit de l'acció i la consecució d'una vida digne en igualtat d'oportunitats.

CONTEXTUALITZACIÓ

Actualment els sistemes de protecció a la Infància i adolescència es centren en cobrir les necessitats bàsiques dels menors en acollida fins a l'edat de 18 anys. Però un cop arriben als 18 anys, la majoria d'edat, els joves obtenen de forma automàtica plena capacitat jurídica, i el treball de l'Administració finalitza, a gran escala, en l'aportació i oferta dels seus recursos.

Es considera, amb la majoria d'edat, que la persona compta amb: habilitats suficients, capacitats per l'autonomia i recursos per a emprendre una vida independent. Tot i així, la realitat d'aquest joves no es aquesta. Una gran part d'aquestes persones es troben sense els suficients recursos relacionals, educatius i/o econòmics, troba serioses dificultats per a la seva incorporació laboral i integració efectiva en la vida social. Aquesta etapa de transició és especialment complicada, per exemple, en el cas d'aquells joves que, una vegada aconseguida la majoria d'edat, han d'abandonar la xarxa d'acolliment residencial de menors i no tenen prevista la seva integració en el nucli familiar d'origen, o aquesta resulta impossible. (FEPA, 2014)

En termes generals, a partir de l'estudi realitzat en aquest treball sobre la situació d'aquest joves, es pot afirmar que, si ja és complex per a la joventut en general passar a mantenir una vida independent, el període de transició a la vida adulta representa un procés especialment crític per als joves que han estat protegits per les institucions. En tots aquells estudis on es mesuraven i s'analitzaven aquestes qüestions, s'ha posat de manifest que els joves que han passat pel sistema de protecció presenten no només moltes més dificultats per emprendre una vida autònoma, sinó també un risc d'exclusió social molt més elevat, tot i que amb la finalització de la protecció de l'Administració es consideren persones que no compten amb aquest risc.

A diferència de la resta de joves, aquells que han estat sota tutela de l'Administració compten generalment amb les següents característiques:

- Pitjors resultats escolars.
- Taxa d'escolarització postobligatoria més baixa.
- Majors nivells de desocupació.
- Son obligats a iniciar un procés d'emancipació al arribar a la majoria d'edat.
- Tenen pocs referents adults pròxim afectius fora de l'àmbit professional.

Existeix també un risc significativament major de: patir problemes mentals, adoptar conductes delictives o manca d'habitatge. I des d'un punt de vista psicoafectiu solen detectar-se entre aquests joves fortes manques afectives, nivells de competència social limitats o expectatives poc realistes sobre les seves capacitats. Amb això, no vull dir que aquest joves experimentin totes aquestes problemàtiques, sinó que són més vulnerables a aquestes. (Melendro, 2008) (Zamora i Ferrer, 2013)

Detectada la necessitat era evident la creació de recursos per a aquest joves. En aquest punt cal destacar un dels primers països europeus que va començar a desenvolupar, a principis dels vuitanta, mesures i programes específics per a joves que abandonen la protecció, Anglaterra. Gràcies a la seva trajectòria compta amb variades i innovadores experiències d'atenció, a més d'un precís sistema limitat, al seu país, de seguiment i avaluació de les trajectòries d'aquests joves. A partir de les quals s'han corroborat millores en la consecució en els nivells formatius, en el manteniment de un habitatge

estable, en el desenvolupament de habilitats socials necessàries per a la vida diària i a l'extensió de xarxes socials de recolzament. (Montserrat, Casas, Malo i Bertran, 2011)

En el cas d'Espanya, els programes d'emancipació o preparació per a la vida independent compten amb una curta història, poden assenyalar-se importants avanços en els últims anys. A nivell d'estat es significatiu el fet que, 12 dels 15 plans d'infància o família aprovats en les comunitats autònomes recullin en el seu text mesures més o menys precises dirigides a reforçar el procés de transició a la vida independent de joves protegits institucionalment. Però, si ens fixem en el seu contingut, pot deduir-se també un desenvolupament territorial desigual, ja que només nou dels quinze plans esmenten expressament alternatives residencials d'emancipació per a aquests joves, i únicament cinc recullen algun conjunt articulat de mesures dirigides específicament per a majors de 18anys.

En el cas de Catalunya, compta amb diversos programes destinats a joves que han aconseguit la majoria d'edat. Aquesta comunitat autònoma destaca pel seu caràcter precursor. Ens hem de remuntar a 1994 on es va acordar el Pla Català de Coordinació de Mesures Interdepartamentals Dirigides a Joves Tutelats en Arribar a la Majoria d'Edat. Actualment, participen en aquest pla, i les seves derivacions, sis dels tretze departaments del Govern català. Es dirigeix a joves extutelats i tutelats majors de 16 anys a través d'un conjunt de mesures coordinades que integren programes de seguiment socioeducatiu, allotjament, inserció sociolaboral, suport psicològic i ajudes econòmiques. (vegeu "*Situació actual*"). (Departament d'acció social i ciutadania, 2006)

MARC TEÒRIC

Per la realització d'un treball de caràcter teòric com el present, es necessària la concreció dels termes bàsics i indispensables amb els quals es tracta, termes que formen part dels fonaments de tota intervenció socioeducativa enfocada a la transició dels joves extutelats cap a la consecució de la vida independent.

Primerament, **joves tutelats i extutelats:**

Joves tutelats son aquella noia/noies que ha tingut que ser separat del seu nucli familiar com a mesura de protecció, per protegir-los d'una situació d'alt risc social. Com menors d'edat han sigut acollits dintre del sistema d'atenció a la infància estatal o autonòmic com en el cas de Catalunya. També fa referència a aquelles persones que amb 14 o 16 anys van deixar el seu país per buscar un futur en un altre país i context, el que actualment es s'anomena "menors estrangers no acompanyats" (mena), però en tots dos casos es parteix del denominador comú del desemparament.

Quant aquest nois i noies surten del sistema de protecció de menor al complir els 18 anys, passen a ser joves extutelats. (Zamora i Ferrer, 2013)

Al jove desemparat se l'assigna un **educador referent**, professional del recurs on es derivat el nen, que realitza la funció de tutor. La DGAIA (Direcció General d'Atenció a la Infància i Adolescència) corresponent a Catalunya, descriu la figura del educador com: (Per més informació veure "Marc legal")

Tècnic o tècnics més propers al jove. Normalment és la persona educadora del centre on viu el jove. És el professional que l'ajuda a plantejar el seu Projecte educatiu individualitzat (PEI). El seu currículum, la seva experiència i la formació permanent en aquest camp garantint un treball de qualitat. (Camacho, 2013, p. 42).

(Veure: Annex 1, Funcions de l'educador)

Aquest nen/a immers als sistema de protecció es desenvolupa i passa part de la seva **adolescència** en centres residencials. Una etapa entesa com:

Segons l'etimologia de la paraula, adolescència procedeix del llatí adolescere, que significa, 'anar creixent, desenvolupar-se cap a la maduresa i fer-se adult'. Una definició de caire filosòfic que ens dona una idea però no arriba a concretar al nivell que s'exigeix.

Si ens basem en l'OMS : "L'adolescència és el període de la vida en el qual l'individu adquireix la capacitat de reproduir-se, transita dels patrons psicològics de la infantesa a l'edat adulta i consolida la seva independència econòmica ". Com podem observar es una definició de caràcter general, que abasta amb els aspectes que tractaria aquest document però que no arriba a la concreció que es requereix. Tot així, aquesta introdueix la independència econòmica en acabar l'adolescència i el transcurs a la vida adulta, un aspecte a destacar dintre del col·lectiu de joves extutelats i que s'aborda en l'apartat dels resultats.

Per altra banda, Pineda i Aliño (1996) en un estudi sobre la conceptualització de l'adolescència, la defineixen com una etapa entre la infantesa i l'edat adulta, que

cronològicament s'inicia pels canvis puberals y que es caracteritza per profundes transformacions biològiques, psicològiques y socials, moltes d'elles generadores de crisis conflictes i contradiccions, però essencialment positives. (Pineda i Aliño, 1996). En aquesta conceptualització s'introdueix un aspecte imprescindible alhora de parlar de l'adolescència, el conflicte. L'adolescent es troba en un constant conflicte amb si mateix per tal de redefinir el seu propi "jo" que determinarà la seva persona.

Des de la perspectiva de Piaget (1970), l'adolescència marca l'accés a un tipus de pensament formal, un estil de pensament que es caracteritza per fer extensiu el domini de les idees, els principis i les proposicions abstractes a la lògica, que els nens ja han desenvolupat per justificar fets concrets. Piaget presenta una conceptualització relacionada amb els processos mentals, la qual no s'adequa en la seva totalitat al caràcter socioeducatiu que persegueix aquest document.

Segons M. Knobel i Aberastury (2004), l'adolescència és:

La etapa de la vida durante la cual el individuo busca establecer su identidad adulta, apoyándose en las primeras relaciones objetuales-parentales internalizadas y verificando la realidad que el medio le ofrece, mediante el uso de los elementos biofísicos en desarrollo a su disposición y que a su vez tienden a la estabilidad de la personalidad en un plano genital, lo que sólo es posible si se hace el duelo por la identidad infantil. (Knobel i Aberastury, 2004)

M. Knobel i Aberastury (2004) ens situa l'adolescència des de l'àmbit socioeducatiu i per una altra banda, lligant-ho amb aquells aspectes biològics més característics. Una definició corresponent per a l'àmbit en el qual es desenvolupa aquest document, no obstant, fent l'aclariment de que tractant-se de joves extutelats, les relacions "objetuales-parentales" possiblement s'hagin donat amb el personal d'un centre residencial d'atenció educativa.

Tot i així, considero necessari completar-la amb una dita de J. Leal Rubio (2007): "El gran reto en la adolescencia es resituar-se en el mundo, resituar los valores adquiridos en la infancia y hacerlos creativamente propios". (Leal, 2008).

D'aquesta forma, el jove travessa una etapa de construcció personal que derivarà en la creació de la pròpia identitat i personalitat. Entenent per **identitat**:

Camacho (2013) des de la Direcció General d'Atenció a la infància i Adolescència, ens explica que la identitat es forma a partir de l'autoconcepte i l'autoestima. Ambdós conceptes són elements vertebradors de la identitat personal, del jo que es defineix en el període de l'adolescència.

L'autoconcepte es constitueix el nucli central de la identitat de la persona. Fa referència al conjunt de percepcions, sentiments, actituds i valoracions que tenim sobre nosaltres mateixos, explicació que concorda amb els resultats de Fuentes, C. García, F. Gracia, E i Lila, M. (2011) al estudi "Autoconcepto y ajuste psicosocial en la adolescencia". Així, acturia sobre la forma de comportar-se de manera individual i social, a aspectes cognitius (Camacho, 2013), i com el concepte que l'individu té de sí mateix com ser físic, social y espiritual (García y Musitu, 1999). D'aquesta forma, podem ser

conscients de que l'autoconepte no només condiona a la persona, sinó que pot arribar a determinar-la.

Mentre que l'autoestima es refereix als aspectes valoratius i afectius, és a dir, a com es valora i s'accepta la persona a si mateixa (Parra i Oliva, 2011). Per tant, es pot afirmar que aquests dos conceptes funcionen com a instrument de guia a l'elecció de les conductes i condicionen, per tant, el desenvolupament de la persona.

Tot i havent concretat el concepte d'identitat de forma ajustada cal especificar uns aspectes clau en la seva definició: àmbit individual i social. Tal com explica Revilla (2008), doctor en psicologia social, la identitat "personal", concepte al qual s'ha obviat, possibilita el incloure en ell tant elements individuals com socials. Personal, perquè concerneix al individu i no a grups o col·lectius. Però, no individual en el sentit estricte, ja que la persona es el subjecte socialment constituït i, per tant, la identitat personal no pot ser una altre cosa que una construcció social creada i mantinguda en la interacció. Tractant-se de joves en risc d'exclusió social, la construcció de la identitat personal, derivada en gran part de la social, pot veure's afectada. (Camacho, 2013) (Revilla, 2008).

Altre dels aspectes imprescindibles a tractar fa referència a l'**autonomia**. Una categoria que es fomenta en els joves tutelats i especialment en el joves extutelats. Si ens fixem en les diferents categories que conformen l'autonomia els resultats són:

Autonomia cognitiva:

L'autonomia cognitiva és el grau en què la persona és capaç de regir-se per criteris propis. Aquest assoliment sol vincular-se a l'evolució de les operacions formals (Piaget, 1978, citat per Centellas et al., 2007) Així, l'adolescent utilitza el propi raonament per resoldre problemes morals, polítics o socials (Sepúlveda, 2003). L'aspecte cognitiu integra una postura individual que resisteix la pressió exercida per les opinions dels pares i el grup d'amics, portant a l'adolescent a recolzar-se en el seu criteri personal.

El noi o noia ha d'adquirir i vincular-se als valors que considera positius i coherents per tal realitzar un creixement personal cap a la maduresa. En aquest sentit el jove construirà en gran part la seva personalitat i filosofia de vida.

Autonomia emocional:

L'autonomia emocional es refereix als aspectes de la independència que estan relacionats a canvis en les relacions estretes de l'individu respecte als seus pares. Es pot entendre com el grau en què l'adolescent ha aconseguit desfer-se dels vincles infantils que li ancoraven a la infància (Bisquerra, 2015). Suposa una redefinició dels vincles afectius parentals i, com expliquen Steinberg i Silverberg (1986), una "desidealització" dels pares. (Steinberg i Silverberg, 1986. citat per, Centellas, et al., 2007).

Els adolescents emocionalment autònoms passen a ser més autoconfiats i menys dependents dels seus pares, senten que hi ha coses que els seus pares no saben sobre ells (Castillo i Pérez, 2003).

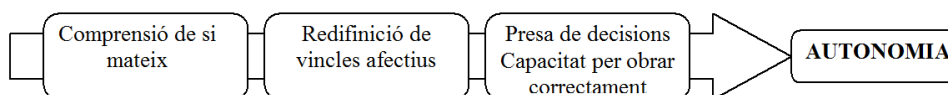
Tractant-se de nois i noies que han crescut ens centres intitucionals, compten amb un alt grau d'autonomia emocional degut a que l'acompanyament d'adults sempre ha sigut de forma professionalitzadora on el afecta no va més enllà del vincle educatiu que es crea.

Autonomia conductual:

L'autonomia conductual, en contrast amb l'autonomia emocional, es refereix a la capacitat per prendre decisions independents i fer-se càrrec d'elles. És la capacitat d'autogovern, el grau en què una persona sol decidir i actuar per ella mateixa (García i Peralbo, 2001). Implica un procés de presa de decisions durant el qual l'adolescent aprèn i comença a definir-se personalment en diversos àmbits significatius i a acceptar gradualment la responsabilitat sobre les seves actuacions. (Steinberg, 2006).

Aquest seria una de les categories més importants. El jove a de ser capaç de decidir per si sol i ser conseqüent, acceptant i aprenent de accions prèvies.

Esquema 1: Categories per l'autonomia

Elaboració pròpia a partir de: Camacho (2013).

En aquest punt es necessari especificar que sovint es confon autonomia amb habilitats o cura de la llar, cura de si mateix, recerca o manteniment del lloc de treball... Totes aquestes categories formen part del conjunt d'aspectes necessaris per la vida independent i que es treballen als diferents recursos, però no com a conceptes claus per a aquest document. (Vegeu: "Tipus de recursos")

Tots els estudis coincideixen en que els indicadors de l'autonomia a l'adolescència són tres:

- Resistència a les pressions (les seves opinions en contrapartida a la dels adults).
- Redefinició dels vincles paterns (resituar-se i reestructurar les relacions).
- Presa de decisions (sentiment que permet prendre decisions de manera autònoma, ja no es depèn dels pares/educadors...).

La suma dels aspectes abans concretats més el treball portat a terme pel sistema de protecció s'encamina cap a dues finalitats, per una banda el retorn del adolescent amb la seva família d'origen o extensa, o cap a la **transició a la vida adulta**, que fa referència a:

Els joves que van ser acollits en mitjans de protecció generalment troben bloquejos importants en les seves transicions diverses a la vida adulta. En comparació d'altres joves, acumulen més dificultats psicosocials, ruptures amb el món familiar i d'altres característiques que deriven de les situacions viscudes en el nucli familiar abans del desemparament o en conseqüència d'haver-se desenvolupat fins a la majoria d'edat en un centre residencial. (Goyette, 2010). El concepte de "transició a la vida adulta" fa al·lusió al procés que inicia una jove cap a la seva autonomia i la consecució d'una vida de forma independent. S'espera que el jove pugui valer-se per si mateix, la qual cosa

implica tenir un habitatge propi , anar a l'escola o a la universitat , treballar i assumir la responsabilitat de guanyar-se la vida. (Pinto, Incarnato i Miranda, 2012).

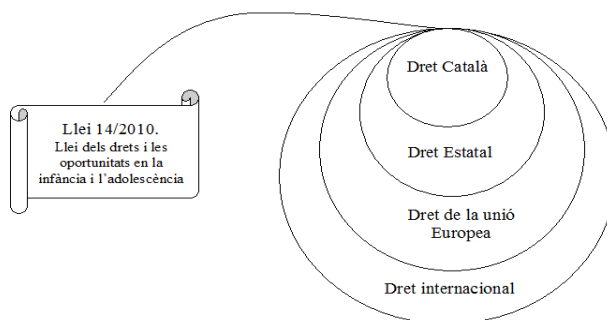
Aquest procés pot iniciar-se al complir la majoria d'edat o a partir dels 16 anys si el menor es derivat, a petició pròpia, a una casa o pis de joves o fa ús d'alguns dels programes que comparteixen aquest objectius.

El punt en que finalitza aquesta procés de transició es quan s'assoleixen els objectius sempre i quant s'hagi mantingut la voluntat i l'esforç del participant.

MARC LEGAL

Les mesures de protecció a la infància i adolescència parteixen del Dret internacional, al qual li segueix el Dret Europeu, Dret Estatal i Dret Català. Cap de les concrecions no pot contradir el Dret superior, però si afegir innovacions per a la millora dels infants i adolescents. (Veure: Annex 2, *Dret internacional, Dret Europeu, Dret Estatal i Dret Català*).

Esquema 2: Drets en matèria de protecció a la infància i adolescència

Font: Camacho, J. (2013). De la dependència a l'emancipació dels joves tutelats i extutelats.

L'òrgan actualment competent en matèria de protecció a la infància d'àmbit estatal és el Ministeri de Sanitat, Política Social i Igualtat. No obstant això, després de la descentralització del sistema, en 1987, excepte en els aspectes judicials i en la regulació legislativa marc, les competències del Govern central en matèria de gestió en aquest àmbit es van reduir pràcticament a temes de coordinació interautonòmica i, molt particularment, a les de generar dades estadístiques generals. Cada govern autonòmic ha de designar un òrgan administratiu responsable de la protecció la infància al seu territori.

Es indispensable esmentar en aquest punt que tant el Dret Internacional, el Dret Europeu i el Dret Estatal no contempen en els seus sistemes de protecció als joves extutelats. Tot i així, en l'actualitat, a partir del "Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad" podem saber que es troba en procés d'elaboració un nou marc legislatiu de protecció a la infància d'abast estatal. Seria doncs, una molt bona notícia a efectes legislatius la proposta que s'està processant ja que impulsaria l'establiment de mesures de suport.

Així doncs, la propera Llei de Protecció Jurídica de la Infància d'àmbit estatal es troba en procés d'acceptació. Aquesta defensa la inclusió de dos articles que garanteixin que es recolza específicament a aquells joves que han estat en el marc del sistema de protecció una vegada aconseguen la seva majoria d'edat, fet que actualment, en cas de realitzar-se, es porta a terme de forma voluntària un seguiment o orientació a conseqüència del vincle educatiu i afectiu que es crea entre usuari i educador.

Més concretament, s'està plantejant la inclusió en l'article 11.4 i article 22 bis.

- Article 11.4. Estipula que les entitats públiques disposaran de programes destinats als suport i orientació dels joves que han estat en acolliment i un cop assoleixen la majoria d'edat queden fora del sistema de protecció.

- Article 22 bis. Va més enllà que l'article anterior i estipula que les entitats públiques oferiran no només suport i orientació, sinó programes de suport per a la preparació de la vida independent per aquestes joves. A més, aquestes podran estar inclosos als programes dos anys abans de la fi de la mesura, es a dir, als 16 anys, i podran continuar un cop complida la majoria d'edat amb el compromís de participació activa i aprofitament de les ofertes. Els programes hauran de portar a terme un seguiment socioeducatiu, d'habitatge, inserció laboral, suport psicològic i ajudes econòmiques. (Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad. 2014).

Com podem observar aquestes articles marcarien l'obligació de crear els recursos citats a nivell estatal per a joves que han assolit la majoria d'edat i es veuen obligats a abandonar els centres residencials d'acció educativa, i per aquells que amb 16 anys estan disposats i compleixen els requisits per començar a adquirir aprenentatges, competències, valors i destreses per a portar una vida de forma independent.

En el cas de Catalunya:

Com al Dret estatal, a la majoria de les comunitats autònomes no es contempla cap marc legislatiu que reguli el suport als joves extutelats. El que es contempla en algun d'ells es la possibilitat d'allargar l'estada als centres residencials o el suport a partir de prestacions econòmiques. No es el cas de Catalunya, la qual es presenta al capdavant d'Espanya com a Comunitat Autònoma propulsora de recursos per a aquest col·lectiu des de 2010.

El marc legal referent de Catalunya en quant a infància i adolescència es situa a la nova Llei dels drets i les oportunitats de la infància i l'adolescència, aprovada pel Parlament de Catalunya el 12 de maig de 2010. Aquesta nova legislació no es focalitza únicament en la infància en situació d'alt risc social, sinó que presenta un enfocament proactiu cap a la població infantil i adolescent íntegrament. Així mateix, proporciona nous mecanismes per a la participació de nens i adolescents en els processos decisoris que els afecten. (*Veure: Annex 3, Preàmbul de la Llei 14/2010, LDOIA*)

Llei 14/2010, LDOIA {
 Infància i adolescència en general.
 Infants i adolescents en risc d'exclusió social.

El relació als joves extutelats, les mesures de protecció van néixer l'any 1994 amb la creació del "I Pla Interdepartamental de majors de 18 anys", el qual es convertiria en "l'Àrea de Suport al Jove Tutelat i Extutelat" (ASJTET) l'any 2005. Els serveis que es posen a disposició a partir d'aquesta llei són: serveis d'acompanyament especialitzats per a joves tutelats i extutelats (SAEJ), prestacions econòmiques per a joves que han estat tutelats per la Generalitat de Catalunya durant tres o més anys, residències o pisos per a joves tutelats d'entre 16 i 18 anys, i per a extutelats entre 18 i 20 anys. (Ponce, 2008).

Concretament, trobem les mesures cap als joves extutelats al capítol IV (Suport posterior a l'emancipació o a la majoria d'edat), recollides en dos articles.

L'Article 151 (mesures assistencials), desvela que tot i que assolida la majoria d'edat s'extingeixen les mesures de protecció, l'organisme competent de la Generalitat pot disposar de mesures assistencials que consideri necessàries, mitjançant la resolució motivada de la persona interessada i el seu consentiment. En cas de ser un presumpte incapacitat es realitzarà mitjançant l'autorització judicial. Aquestes mesures poden tenir contingut econòmic, jurídic i socials o consistir en l'atorgament o el manteniment d'una plaça en centre i que aquestes poden allargar fins als vint-i-un anys d'edat.

Per últim, s'atorga la possibilitat de que un advocat/da de la Generalitat defensi en judici a les persones extutelades que ho sol·licitin, sempre que la representació i defensa s'iniciï durant la minoria d'edat.

A l'article 152, dedicat als programes de suport a l'emancipació i a l'autonomia personal dels joves extutelats i en situació de risc per a promoure la igualtat d'oportunitats, explica que per poder accedir a aquest programes s'han de complir els requisits establerts i comptar amb la motivació del jove. Per altra banda, especifica que l'objectiu d'aquest programes es oferir als joves extutelats els recursos de suport personal, d'habitatge, formatius i laborals necessaris per tal d'assessorar-los i acompanyar-los en l'exercici de la plena ciutadania en condicions d'igualtat, amb responsabilitat i amb el màxim grau d'integració en la societat on viuen. A més, aquest programes han d'incloure metodologies d'inserció fonamentades en l'anàlisi de gènere per tal d'assegurar l'adquisició de competències professionals que permetin millorar l'ocupabilitat dels joves extutelats.

METODOLOGÍA

La cerca d'informació s'ha realitzat a partir de fonts secundaries especialitzades en els diferents àmbits que conformen e influeixen sobre el jove català extutelat, o resident a Catalunya. Aquestes fan referència a textos acadèmics, articles de revistes d'educació, psicologia, sociologia i pedagogia, tesis doctorals, estudis i investigacions de doctors o autors especialitzats en la temàtica i documentació estatals i autonòmica tals com: "Boletín del Estado", "Diari oficial de la Generalitat de Catalunya", textos legislatius i demés.

Per tal de generar coneixement d'importància sobre el jove extutelat i la transició cap a la vida independent d'aquest, s'ha realitzat una ampla recerca, selecció i anàlisi tant d'informació quantitativa com qualitativa extreta dels documents avanç citats que es poden trobar a la bibliografia del document.

En l'estructuració del l'estudi es pot observar com s'ha utilitzat el mètode deductiu sobre la situació que viuen aquest joves, ja que aquest permet partir de coneixements generals fins a concretar en aquells aspectes d'interès més complexos, objecte d'estudi d'aquest document.

Inicialment s'ha realitzat un recull d'informació sobre del marc legislatiu en el qual es troba referenciat el sistema de protecció dels joves extutelats per tal d'analitzar en quin grau són reconeguts aquests. Posteriorment es presenten un seguit de dades generals sobre les edats d'emancipació de la població per tal de poder comparar-la amb la dels joves extutelats, i el nombre de persones tutelades a nivell estatal i autonòmic. Aprofundint en la temàtica, a continuació es desglossa el tipus de recurs en el qual estan inserits aquest joves i es dona pas al apartat referent al perfil del jove extutelat català. En el qual s'han tingut en compte aquelles variables que conformen el desenvolupament de la persona, tals com: educació, inserció laboral, economia, família, coneixements institucional i salut. Desvelant així els beneficis i desavantatges amb els que compta aquest jove.

L'últim apartat en l'exposició dels resultats fa referència als tipus de recursos que s'ofereixen per tal de contrarestar els dèficits amb els que compta aquesta persona alhora d'emprendre una vida de forma individual.

Finalment, es realitza un anàlisi sobre les principals problemàtiques amb les que compta el jove extutelat a partir d'una visió crítica enfocada a la millora, fonamentada tant en la visió d'autors que tracten la temàtica com la visió pròpia i en persones expertes en la pràctica laboral.

RESULTATS: SITUACIÓ ACTUAL

Els processos d'emancipació dels joves venen marcats per diversos aspectes que són: l'edat de finalització dels estudis, la incorporació al món laboral, els valors socials, compromisos sentimentals i inversions econòmiques. Com observem, a part dels aspectes anomenats, aquest procés s'inicia amb una presa de decisions que no té limitació temporal. Actualment les taxes d'emancipació són molt reduïdes, sobretot fins als 34 anys. L'edat mitja d'emancipació es troba en els 29 anys. Tot i així, Catalunya es presenta com la segona taxa més alta d'emancipació residencial entre les persones d'entre 16 i 29 anys a España.

TAULA 1: Població emancipada per escala d'edats

Població emancipada per escala d'edats			
	16-24 anys	25-29 anys	30-34 anys
Espanya	6,8%	45,2%	74%
Catalunya	7,1%	52,4%	7,3%

Elaboració pròpia a partir de: Consejo de la juventud de España. (2014).

En el cas dels joves que han pertangut dintre de la protecció que ofereix l'Estat vers la infància i adolescència, centrant-me especialment en aquells que han residit en recursos d'acollida residencial (CRAE), es veuen obligats a conciliar l'autonomia, en gairebé tots els aspectes, i el transcurs de la vida de forma independent al arribar a la majoria d'edat, 18 anys. Així, s'exigeix als joves extutelats el que no es demana al conjunt de població.

Per tal de conèixer quina es la situació d'aquest joves, es presenten diferents dades on es comparen els joves tutelats y extutelats de Catalunya, joves catalans i joves espanyols.

TAULA 2: Joves atesos i tipus de protecció

Joves atesos i tipus de protecció
A nivell Estatal Segons les últimes dades recollides al desembre de 2011, són 35.000 los nens y joves els quals es troben tutelats per l'Estat. En relació al tipus de protecció, el 74,2% es troba amb tutela administrativa, el 25% en guarda administrativa. En quant al tipus d'acolliment el 48% dels nens es troben en centres residencials d'atenció educativa i un 52% en acolliment familiar, dels quals el 15% es troben en famílies alienes i el 85% restants en famílies extenses.
A Catalunya Les últimes estadístiques per part de la DGAIA ens desvelen l'existència de 7.217 nens i joves sota alguna mesura de protecció. D'aquests el 40,79% reben acolliment en família extensa, el 2,80% es troben acollits per família aliena, el 8,89% es troben en acolliment en família preadoptiva. Tots aquest sumen un 62,50% de nens i joves atesos en famílies. L'altre 37,50% es troben en acolliments en centre: 7,74% reben atenció en centre d'acolliment, 28,72 reben atenció en centres residencials i el 0,95% en pisos assistits.

Elaboració pròpia a partir de: "Federació d'entitats amb projectes i pisos assistits. (2014)" y "DGAIA. (2011)".

Com podem observar, a Catalunya el número de joves acollits en famílies es un 10% major que el de la resta d'Espanya. Però, encara hi ha una xifra que destaca per sobre: mentre que a la resta del Estat el percentatge de nens y joves que reben atenció en famílies, ja siguin extensa o aliena, es d'un 52%, a Catalunya els joves atesos només en famílies extenses, es a dir, dintre de la pròpia família, es d'un 40,79%. Aquest fet es degut a que la llei 14/2010, LDOIA potencia l'atenció en la família d'origen (dintre del nucli familiar o extensa) abans que l'internament o l'atenció en família aliena. D'aquesta forma imposa l'obligació de que sigui la persona o objecte causant dels dèficits en l'educació i desenvolupament del menor el que abandoni el nucli familiar, abans que la retirada del nen/a.

TAULA 3: Joves extutelats y tipus de recurs

Joves extutelats y tipus de recurs
<p>A nivell Estatal: Dels 35.000 menors tutelats, 5.000 són joves es troben en procés d'emancipació i més de 3.800 pròxims a la majoria d'edat.</p> <p>No existeixen estadístiques sobre els programes dels quals es beneficien aquests joves a nivell estatal ja que els recursos son diferents segons les comunitats autònomes.</p>
<p>A Catalunya Dels 7.217 tutelats ASJTET va atendre en el 2012 un total de 2.033 joves. En funció dels diferents programes durant l'any 2012:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Programa de seguiment socioeducativo amb 739 joves atesos (36%) • Programa d'habitatge amb 592 joves atesos (29,1%) • Programa d'inscripció Via Laboral amb 449 joves atesos (22%) • Programa de suport econòmic amb 665 joves atesos (32,7%) • Programa d'acompanyament jurídic amb 409 joves atesos (20,1%) • Programa de suport psicològic i supervisió amb 25 joves atesos (1,2%) <p>Els participants poden beneficiar-se de diferents programes alhora, així, la suma total es superior al nombre d'atesos.</p>
<p>Altres comunitats:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Andalusia: els joves que es beneficien dels recursos d'emancipació son 1.800. ➤ Madrid: 1580 es beneficien de programes per a menors en situació d'emancipació. ➤ Astúries: actualment hi ha tutelats uns 450-460 aproximadament i d'aquestos 20 es beneficien de programes d'emancipació. ➤ Galícia: 404 als diversos programes d'emancipació. ➤ Castilla la Mancha: 101 joves d'entre 16 i 24 anys que participen al Programa de Autonomía Personal. ➤ Extremadura: No existeix cap prestació per a la emancipació d'aquests joves.

Elaboració pròpia a partir de: Federació d'entitats amb projectes i pisos assistits. (2014).
Federación de Entidades con Proyectos y Pisos Asistidos. (Diciembre, 2013).

Perfil del jove extutelat

A continuació es presenta una taula on es defineix el perfil general del jove extutelat a Catalunya en relació als factors de protecció i factors de risc amb els que es troba.

TAULA 4: Perfil del jove extutelat

Variables	Factors de Protecció	Factors de Risc
Educació	Escolarització obligatòria Estudis de nivell mig o superior Qualificació elevada	Sense estudis Baixa qualificació Cursos laborals Formació obtinguda inadecuadament per ofertes del mercat de treball Sobrequalificació
Treball	Treball fix o estable Treball be remunerat	Carència d'experiències laborals prèvies Treball precari Absència de cobertura de la Seguretat Social
Econòmica	Ingressos procedents del treball Prestacions per desocupació Ingressos aportats per la xarxa familiar	Absència de prestacions per desocupació Salari baixos Falta de suport econòmic familiar
Familiar	Suport dels pares o parella	Debilitament o carència de llaços familiars Aïllament
Institucional	Utilització dels recursos de les institucions públiques: econòmiques, serveis socials, habitatge...	Desconeixement i desvinculació de les prestacions de suport de les institucions públiques
Salut	Estratègies de aprenentatge proactives. Nivell de formació adequat en matèria de protecció de la salut. Capacitat per afrontar les demandes lloc de treball polivalents.	Incapacitat per desenvolupar un procés de aprenentatge adequat Falta de formació Baixa autoestima

Font: FEPA (2014). Selecció del perfil pròpia a partir de: Lopez, A. Morena, A. Segado, S. (2012). Y Melendro, M. (2008)

Institucional

En relació a la variable institucional, els joves es troben dins dels factors de protecció ja que segons la comunitat autònoma, com es el cas de Catalunya, poden beneficiar-se de diferents programes econòmics, d'habitatge, jurídics, socioeducatius, d'inserció laboral... per tal de adquirir habilitats i coneixements necessaris per a la vida indepenent. Per alta banda, son desconexors dels diferents recursos y ajudes que ofereix l'administració i de les quals poden fer ús, com per exemple la PIRMI o els diferents programes d'orientació, inserció laboral fora del sistema de protecció.

Nivell d'estudis:

TAULA 5: Nivell d'estudis Joves tutelats i extutelats

Nivell d'estudis Joves tutelats i extutelats
El 55% dels usuaris té un domini instrumental del català i del castellà. ➤ 40% nacionalitat espanyola 15% nacionalitat estrangera
El 40% només el té del castellà.

- 16% nacionalitat espanyola 24% nacionalitat estrangera

El 52% dels tutelats no arriba a l'escolaritat obligatòria.

- Dones: 19% Homes: 33%
- Nacionalitat espanyola: 25% Nacionalitat estrangera: 27%

El 5% de la població ha iniciat estudis previs als universitaris (batxillerat o FP grau mig).

- Dones: 4% Homes: 1% Nacionalitat espanyola: 4%
- Nacionalitat estrangera: 1%

Elaboració propia a partir de: Ponce, A. (2008)

Com podem observar els nivells educatius dels joves tutelats i extutelats són notablement preocupants. Si partim de que la meitat de joves compta amb un nivell lingüístic inferior al instrumental, podem deduir que els resultats en els estudis acadèmics seran notablement negatius, i aquesta absència de joves tutelats i extutelats s'incrementa progressivament en la consecució d'estudis superiors.

Però si aprofundim dintre d'aquest col·lectiu, de forma que els classifiquem segons el recurs d'acollida, observem que dels 48% que arriba a l'escolarització obligatòria els percentatges segons els curs en que es troben son els següents:

TAULA 6: Nivell escolar segons recurs d'acollida

Nivell escolar segons recurs d'acollida				
	Centre residencial	Família aliena	Família extensa	TOTAL
4t ESO	23,4%	40%	45%	31%
3r ESO	42,4%	50,0%	36,4%	41,5%
2n ESO	20,9%	6,7%	7,7%	15,4%
1r ESO	1,3%	-	-	0,8%
Ed, Especial	12,0%	3,3%	10,4%	10,6%
TOTAL	100%	100%	100%	100%

Font: Bertran, I. Casas, F. Malo, S. Montserrat, C (2011).

Les xifres ens mostren que els alumnes que es troben en acolliment familiar es situen en cursos més avançats, es a dir, tenen millors resultats. Cal destacar que les xifres varien segons el nombre de repetidors i així dels coneixements que assolixen els alumnes.

A més, la nota mitja amb la que obtenen la secundària els joves tutelats es situa en el 5,6 punts, una qualificació baixa dintre de la franja d'aprovat.

Els baixos nivells acadèmics en aquest col·lectiu venen provocats ja que son nens i joves que es troben en risc d'exclusió social i que desafortunadament encara pateixen seqüeles de les situacions desfavorables que han viscut o mostren algun tipus de discapacitat, sovint a conseqüència de la falta d'estímuls en els primers anys de vida. Aquest fet, ens explica que els resultats siguin més positius si els nens i joves es troben en acolliment familiar. Tot i així, aprofundint en les conseqüències que generen aquesta situació, accedeixo a l'anàlisi de dos variables que si es controlen des de les escoles, assistència i comportament.

En quant a l'assistència, els que viuen en famílies alienes generalment tots assisteixen regularment a l'escola, no existeixen faltes injustificades i només un 7,1% presenta absentisme. Els que hi són en CRAE's només assisteix regularment el 58,2% dels joves, el 25,3% presenten faltes injustificades i el 16,5% son absentistes. Els nens i joves acollits en família extensa coincideixen amb el col·lectiu del CRAE en quant a faltes sense justificar (25%) i amb els acollits en famílies alienes vers els baix nivell d'absentisme (7%).

Centrant l'anàlisi en el comportament dels alumnes es detecta que el 36% dels joves que provenen del CRAE no tenen cap problema, el 25,8% ha estat immers en diversos problemes dintre de l'escola i el 38,2% restant ha protagonitzat greus problemes i ha rebut mesures disciplinaries. Mentre que les mateixes variables per als joves en acollida familiar són molt inferiors. En quant als joves acollits en família aliena les dades són: 78,6% cap problema, 7,1% alguns problemes i 14,3% greus problemes. Y per als joves acollits en família extensa: 50% no ha tingut cap problema, el 32% si n'ha tingut i el 18% a provocat greus problemes que han comportat la presa de mesures disciplinaries. Un cop més, els joves residents ens centres d'acollida protagonitzen les xifres negatives, destacant en aquest punt que en l'apartat de greus problemes aquest joves superen per més del doble als acollits en famílies.

Així doncs, als problemes que poden presentar els nens en relació a situacions anterior s'ha de sumar la manca d'assistència i un comportament desfavorable que impedeix els correcte desenvolupament acadèmic per aquest joves.

Per últim, en l'apartat referent al nivell acadèmic del col·lectiu tutelat i extutelat es presenta un quadre on s'expressa la comparació amb la resta dels joves de Catalunya vers les variables que es mostren a la taula:

TAULA 7: Situació escolar entre joves tutelats i els joves de Catalunya

Comparació situació escolar entre joves tutelats i els joves de Catalunya		
	Joves de Catalunya	Joves tutelats
Taxa d'idoneïtat als 15 anys	69,4%	31,7%
Repetidors en l'ESO	9,1%	64,5%
Graduats a l'edat de 16 anys	60%	20,6%
Graduats segons avaluats a 4t d'ESO	81,9%	59,6%
Educació especial (15 a 16 anys)	1,1%	10,6%

Font: Bertran, I. Casas, F. Malo, S. Montserrat, C (2011).

La taxa d'idonetat, es a dir, aquells joves que estan al curs que els s'hi pertoca només són el 32% en quant al col·lectiu de tutelats, xifra que no correspon ni ha la meitat de la resta dels joves. Per altra banda, dos de cada 3 joves tutelats repeteix curs a l'ESO i només es graduen el 20% als 16 anys vers el 60% de la població general. En quant a la graduació en 4t d'ESO la xifra augmenta, però tot i així es inferior a la resta de joves els quals arriben al 82% mentre que els tutelats només al 59,6%. Però les dades són encara menys favorables al observar els percentatges en educació especial entre 15 i 16 anys, ja que el 10% d'aquest joves estan rebent una adaptació curricular mentre que la resta de població en aquesta edat només suma un 1%.

TAULA 8: Situació laboral joves extutelats

Situació Laboral
<p>Recompte total dels nens i joves intervinguts:</p> <p>El 58% de la població en edat laboral no ha treballat mai:</p> <ul style="list-style-type: none">
➤ 27% dones i 31% homes 38% nacionals i 20% estrangers o estrangers <p>El 42% de la població en edat laboral ha treballat alguna vegada:</p> <ul style="list-style-type: none">
➤ 13% dones i 29% homes 21% nacionals i 21% estrangers o estrangers <p>El 19% de la població en edat laboral ha treballat amb contracte</p> <ul style="list-style-type: none">
➤ 7% dones i 12% homes 13% nacionals i 6% estrangers o estrangers
<p>Situació actual i formació laboral</p> <p>El 76% de la població en edat laboral no treballa:</p> <ul style="list-style-type: none">
➤ homes i dones, estrangers i nacionals en les mateixes proporcions. <p>El 17% de la població en edat laboral treballa amb contracte:</p> <ul style="list-style-type: none">
➤ 6% dones i 11% homes. <p>El 46% de la població té algun tipus de formació laboral.</p>

Font: Bertran, I. Casas, F. Malo, S. Montserrat, C (2011).

Les dades ens mostren una gran mancança d'un recurs clau per a aquest joves com la inserció laboral. Així, observem que els joves tenen gran dificultat per trobar i mantenir un lloc de treball, i en conseqüència una mancança econòmica per a poder portar una vida independent de forma favorable per al seu desenvolupament.

A més, cal destacar que en els darrers anys la situació a empitjorat ja que el context de crisi econòmica ha castigat enormement a aquest col·lectiu. No només existeixen uns alts nivells d'atur juvenil, sinó que a més, aquestes persones formen part del grup de joves amb poca formació i amb poc suport familiar i social. (Montserrat, C. Casas, F. Sisteró, C. 2013).

Tot i així, gairebé quasi la meitat dels joves compten amb algun tipus de formació laboral. Això, es degut a que molts d'ells no acaben la educació secundària obligatòria i passen a formar-se a partir de PQPI o cursos realitzats a l'oficina d'atur.

Salut:

TAULA 9: Salut. Psicosanitari i toxicomanies dels joves extutelats

Psicosanitari i toxicomanies
<p>El 76 % de la població dels recursos de la DGAIA no pateix cap tipus de patologia.</p> <ul style="list-style-type: none">
➤ Els homes en general i els estrangers, en particular, tenen un millor estat de salut. <p>El 77% dels joves que pateix alguna patologia és de tipus psíquic (igual en dones que en</p>

homes).

El 79% dels joves amb alguna patologia rep tractament farmacològic.

El 19% dels joves que pateix alguna patologia està incapacitat judicialment.

El 65% dels joves no consumeix cap tipus de tòxic (no es té en compte el tabac) i no hi ha diferències ni per sexe ni per nacionalitat.

- El cànnabis el pren el 50% dels joves que consumeix algun tipus de tòxic.
- El 70% dels joves que pren algun tipus de tòxic ho fa entre els 17 i els 18 anys.

Font: Bertran, I. Casas, F. Malo, S. Montserrat, C (2011).

En relació a la salut dels joves s'observa que tres quartes parts d'aquests no pateixen cap patologia, tot i així són els homes els que presenten millors valoracions de salut. En quant als que si la pateixen, tres de cada quatre es de tipus psíquic i la resta físic. Destaca que d'aquest percentatge només rep medicació el 79% i s'atorga la incapacitat al 20%.

Referent als tòxics, s'ha detectat que el 35% dels joves consumeixen algun tipus de tòxic, una xifra molt preocupant per a la salut del noi/a. En quant al tipus de substància es sap que la meitat d'aquests consumeixen cànnabis, entre d'altres, i que la gran majoria ho fa a patir dels 17 anys, edat en que el noi s'aproxima a la majoria d'edat i a la qual ja pot estar immers en programes d'autonomia. En aquest punt cal deixar clar que el consum d'aquest tòxics es realitza fora de les institucions, inclòs el consum de tabac.

Altres estudis sobre la situació d'aquest joves com es el de Jariot, M, Rodríguez, M, et alt (2008), ens desvelen a partir d'una investigació que engloba el 45% dels centres d'acollida de Catalunya, que els joves presenten les següents característiques en l'àmbit de salut:

TAULA 10: Salut i derivats

Variable	%
Problemes emocionals,	80%
Problemes d'aprenentatge	67,2%
Problemes de conducta	52,4%
Disminució psíquica	19,9%
Problemes mèdics	17,3%
Malaltia mental amb conflicte	10,8%
Problemes d'integració cultural	9,9%
Problemes neurològics	8,1%
Malaltia mental (que no genera conflictes)	5,7%
Malaltia física	3,2%

Font: Jariot, M. Rodríguez, M. Sala, J & Villalba, A. (2008)

Inicialment s'aclareix que els joves poden comptar amb més d'una d'aquest problemes, de fet, tal i com ens expliquen el 35,5% dels nens i joves presenten més de tres problemàtiques i el 14,8% com a mínim, dos. Tot i que es tracta d'un estudi més antic podem establir similituds com en el cas dels joves amb disminució psíquica reconeguda, que es mantenen estables entre un 19% i 20%. En relació a les altres problemàtiques, les variables fan referència a aspectes més concrets. Podríem destacar els gran volum de

joves que pateix problemes emocionals, d'aprenentatge o de conducta, tot i així, aquestes dades es venen repetint durant anys i la gran majoria de les causes es basa en la institucionalització del jove, en seqüeles de situacions anteriors i la manca de suport afectiu i de referents familiars, com s'ha explicat en l'apartat de nivells d'estudis.

Situació econòmica

Només una petita minoria dels joves en procés d'emancipació ha ocupat o ocupa un lloc de treball. Com s'ha explicat anteriorment, es tracta de persones amb baixos nivells acadèmics i amb diverses dificultats personals promogudes per les situacions viscudes anteriorment, el desamparament i d'altres factors com els socio-sanitaris. Es troben així amb un desavantatge social. Per tal d'equilibrar aquesta situació i potenciar la consecució d'una vida independent, des de la Generalitat s'estableix diversos tipus de recursos econòmics centrats específicament per aquest joves i d'altres prestacions públiques de les quals es poden beneficiar. (*Veure: tipus de recursos*)

ENTITATS I TIPUS DE RECURSOS

Espanya:

Tot i que a nivell estatal no existeix cap marc d'intervenció específic cap al joves extutelats, sí que es compta amb un organisme que es consolida com a Federació d'Entitats amb Projectes i Pisos assistits (FEPA). És una federació que aglutina entitats que desenvolupen projectes d'atenció a joves sense suport familiar, especialment tutelats i extutelats d'entre 16 i 21 anys. Tots els projectes tenen en comú l'atenció al jove des d'una perspectiva integral i, per tant, més enllà de l'àmbit d'intervenció en el qual es situïn, busquen oferir a aquest una orientació en tots aquells aspectes socials i personals que requereixi. No obstant, com hem pogut ser conscients en l'anàlisi anterior no totes les comunitats compten amb els mateixos recursos i fins i tot en algunes ni existeixen. (FEPA, 2015).

Aquesta federació aglutina:

- 138 pisos assistits
- 670 places en habitatges
- 645 itineraris d'emancipació
- Més de 15 projectes complementaris
- Més de 300 professionals
- Més de 700 seguiments educatius
- Més de 250 voluntaris

Catalunya:

Catalunya es una de les úniques comunitats autònomes juntament amb el País Basc que porten a terme tots els recursos que cita FEPA. Es realitza a partir de L'Àrea de suport als joves tutelats i extutelats (ASEJTET), un organisme dependent de la Generalitat de Catalunya.

Aquesta unitat s'encarrega d'intervenir en l'accés als recursos i serveis per a persones joves tutelades, extutelats i joves amb dificultats socials atesos en la xarxa de protecció social.

L'atenció que es dona als joves és individualitzada, a través de professionals que els informen, orienten, acompanyen, assessoren i formen. El seguiment compta amb una temporalitat delimitada i es basa en el compromís del jove (el programa de treball) que marca el camí cap a l'autonomia personal. Es a dir, es el jove el que decideix sobre si mateix i conforma el pla de treball conjuntament amb el professional. Com es cita literalment:

“Acompanya a la persona jove fins que adquireix la capacitat que li permetrà desenvolupar la seva vida quotidiana sense la intervenció dels serveis especialitzats”

L'edat amb la qual els joves poden beneficiar-se d'aquest servei es del 16 als 21 anys. Aquest es considera el període de temps idoni per acompanyar cada persona de manera decreixent fins que aconseguixin l'emancipació.

Per la consecució de la vida de forma independent l'ASJTET disposa de diversos programes que donen resposta a les diferents necessitats dels joves. (FEPA, 2013)

(Veure: Annex 4, Funcions de l'ASJTET)

Procediment d'accés als recursos

S'inicia amb una demanda que pot provenir de qualsevol àmbit o dispositiu d'atenció al jove (CRAE, EAIA, SSAP...) o del mateix jove.

En última instància, aquesta demanda sempre la fa explícita el mateix jove, sigui quina sigui la seva situació jurídica (tutela, extutela, guarda administrativa, diligències informatives), o bé la fa el jove directament des del propi medi. Un cop realitzada, el jove serà atès per un professional de l'ASJTET vinculat a un dels programes que ofereix el servei.

La sol·licitud del jove és valorada pel responsable del programa que l'ha rebuda. Aquesta anàlisi considera l'existència de la problemàtica i el seu tipus. Depenent d'això, el jove es derivarà cap a l'ASJTET, cap a un altre tipus de recurs aliè, o serà dirigit directament cap a l'autonomia personal, en cas que reuneixi les capacitats suficients.

Si la valoració recomana l'atenció del jove en l'ASJTET, el jove és adscrit en un o diversos programes, mitjançant una proposta que serà lliurada al jove i a l'agent social que ha iniciat la demanda. L'adscripció d'un jove a un programa de l'ASJTET implica un acord previ de compromisos (pla de treball) com s'ha explicat anteriorment. (J. Muner, 2010).

Tipus de recursos

Recursos residencials:

- **Servei de pis assistit per a joves de 16 a 18 anys:**

Es tracta d'un servei d'habitatge de caràcter assistencial i educatiu per a joves d'entre 16 i 18 anys, per a qui es considera necessari iniciar un procés de desinternament progressiu per assolir la majoria d'edat amb la capacitat suficient per obtenir la integració social, tot i mantenint-se la tutela i el control per part de l'entitat pública de

protecció de menors. Tenen un/a educador/a social permanent per pis assistit i una mitjana de quatre joves per pis assistit. *(Veure: Annex 5, Servei de pis assistit per a joves de 16 a 18 anys)*

- **Servei de pis assistit per a joves majors de 18 anys:**

Es un servei d'habitatges destinats a joves d'entre 18 i 21 anys sense recursos propis ni familiars, que en arribar a la majoria d'edat surten de les institucions on han estat acollits/ides. Comptem amb una ràtio d'un/a educador/a social responsable per pis i una mitjana de quatre persones usuàries per pis assistit. *(Veure: Annex 6, Servei de pis assistit per a joves majors de 18 anys)*

- **Servei de residència o pisos per a joves vinculats a programes d'inserció laboral**

Servei residencial per a persones treballadores menors d'edat (de 16 a 18 anys) tutelades per l'Administració de la Generalitat de Catalunya i per a persones majors d'edat (de 18 a 20 anys) extutelades. Atén una mitjana de vuit joves per dispositiu. Disposen de recursos específics i especialitzats en la formació prelaboral i en la inserció laboral. *(Veure: Annex 7, Servei de residència o pisos per a joves vinculats a programes d'inserció laboral)*

Recursos de suport individual:

- **Programa de seguiment socioeducatiu**

Aquest Programa dona suport principalment als joves d'entre 16 i 21 anys que es troben acollits en recursos d'habitatge o amb prestació econòmica. No obstant això, pot atendre joves que estiguin dins de qualsevol altre programa de l'ASJTET o, fins hi tot es pot plantejar com a recurs únic (no complementari d'un altre recurs) i pot oferir reforç, suport i ajut en l'àmbit de la seva autonomia o del retorn al nucli familiar a qualsevol jove.

- **Servei d'Acompanyament Especialitzat a Joves Tutelats i Extutelats (SAEJ)**

La situació i les característiques de determinats joves, fan que el servei de la DGAIA corresponent valori la necessitat d'una atenció especialitzada mitjançant recursos alternatius o complementaris a la institucionalització en centres. Treballa amb joves d'entre 16 i 20 anys, especialment amb persones immigrants que cerquen treball o treballen i mantenen relació amb la seva família d'origen i també en el cas de joves nacionals d'ambdós sexes que, igualment que els anteriors, s'hagi valorat com a contraproductiu el seu ingrés en un recurs residencial.

- **Programa de suport psicològic i supervisió**

El seu objectiu és oferir un suport o orientació psicològica als joves integrats en qualsevol dels altres programes de l'ASJTET per poder superar problemàtiques concretes que puguin suposar un bloqueig en el procés d'autonomia del jove. La

participació en aquest programa es basa en l'atenció individualitzada de suport o tractament psicològic.

D'altra banda, aquest Programa ofereix als professionals de les entitats que treballen en pisos assistits, supervisió i assessorament de treball en casos concrets. Des de l'Àrea de Suport es facilita aquesta opció a partir de les reunions ordinàries de suport i coordinació mensuals amb les entitats.

- **Programa d'acompanyament jurídic**

L'objectiu és donar, mitjançant una jurista social, assessorament, acompanyament jurídic i mediació, atenent de forma propera i efectiva les qüestions plantejades i fent un seguiment individualitzat dels casos, prioritàriament als àmbits de:

- Estrangeria (orientació, tramitació, documentació, autoritzacions, permisos...), mediació amb l'empresariat, gestors i altres agents.
- Matèria penal (infraccions, procediments per faltes, delictes..), seguiment de l'execució i mesures alternatives, etc.

Serveis de promoció:

- **Programa d'inserció sociolaboral**

Dóna servei a joves de 16 a 20 anys. No obstant això, se centra més en la franja dels 16 als 18 anys, ja que els objectius principals d'aquest programa són millorar les seves competències professionals per tal que tinguin accés a un lloc de treball que augmenti la possibilitat de tenir una font estable d'ingressos per cobrir les necessitats bàsiques (habitatge i alimentació) abans de complir la majoria d'edat.

Aquest Programa, finançat pel Fons Social Europeu (FSE) i el Servei d'Ocupació de Catalunya (SOC) del Departament de Treball, està dissenyat amb la finalitat d'aconseguir que el jove adquireixi competència professional per millorar la seva ocupabilitat.

- **Programa de suport econòmic**

L'objectiu d'aquest Programa és proporcionar als joves majors d'edat extutelats, ingressos econòmics que els permetin desenvolupar el seu projecte d'autonomia i independència de manera progressiva. Sempre ha d'anar lligat a un pla individual de treball, i comptar amb el seguiment d'un professional. Els ajuts poden provenir de:

- Prestació econòmica per a joves extutelats/ades, segons la Llei 13/2006, de 27 de juliol de prestacions socials de caràcter econòmic i el Decret 123/2007, de 29 de maig que el regula.
- Ajuts de desinternament.
- PIRMI per a joves extutelats, segons Decret 339/2006, de 5 de setembre, de desplegament de la Llei 10/1997, de 3 de juliol, de la renda mínima d'inserció.
- Beques-salari, lligades a una activitat formativa o a pràctiques laborals en empreses.

El dret a percebre aquestes prestacions queda supeditat al fet que visquin d'una manera autònoma i fora del nucli familiar i que acreditin que no disposen d'ingressos econòmics per fer front a les despeses essencials, a part d'haver estat com a mínim 3 anys en el centre residencial d'acció educativa i només la podran percebre fins als 21 anys.

CONCLUSIONS I DISCUSSIÓ DELS RESULTATS

Al llarg de la realització del treball s'han detectat diversos aspectes, problemàtiques i/o carència de resultats vers el procés d'emancipació del joves extutelats, i a mida que incrementava la recerca d'informació es donaven respostes a una minoria d'elles. Tot i així, existeixen diferents aspectes que influeixen de forma negativa el procés descrit y així la consecució d'un futur millor per aquestes persones.

Per plantejar el primer aspecte partim de la següent pregunta: Per què existeixen centres per a l'ajuda de l'autonomia i potenciadors, de l'èxit, al transcurs d'una vida independent per a joves que han residit en CRAE? Aquesta qüestió pot semblar òbvia, però si apliquem els fonaments i objectius d'un centre residencial d'atenció educativa serem conscients que aquests estan dissenyats per cobrir les necessitats dels menors durant com a màxim dos anys. Temps que s'estableix perquè el nucli familiar superi aquelles cadències per les quals se li ha retirat el menor. La segona problemàtica estretament relacionada amb aquesta, fa referència al fet que mentre que s'implanta sobre el menor unes mesures de protecció per al seu desenvolupament, es deixa de banda al nucli familiar atès que es considera que al ser persones majors d'edat tenen capacitat suficient per generar un procés de millora. A més, tampoc se'ls estableixen uns determinats requisits que, un cop complerts, signifiquin el retorn del menor. Sota aquesta idea es com G. Mouzo i G. Franco (2014) certifiquen que el 25% dels joves tutelats a l'Estat Espanyol es troben sota les mesures de protecció de Infància i adolescència de la Generalitat de Catalunya. Per altra banda, també exposen com a causa, que la DGAIA compta amb el poder per prendre les decisions de forma unilateral i executar-les al moment. Però els pares, si volen oposar-se, han d'iniciar un procés administratiu i judicial més llarg i costós.

Donades les circumstàncies i actuant sobre el que podria semblar un problema derivat d'una solució que oblida pel camí diverses de les variables que conformen aquesta situació, cal un marc legal que abasti de forma notable a totes aquelles persones que han crescut, totalment o en temps parcial, en CRAE. No obstant, a nivell estatal no es coneix Marc jurídic ni llei que empari aquestes persones. Simplement, les competències de l'estat en matèria de gestió en aquest àmbit es redueixen a temes de coordinació interautonòmica i a generar dades estadístiques (FEPA, 2014). Són les pròpies autonomies les encarregades de crear i portar a terme un sistema de protecció. Un fet que em sembla beneficiós, sempre que l'Estat establís unes competències mínimes per al desenvolupament de la intervenció, tal com exigeix la "Taula del tercer sector social de Catalunya" al document "Debats, Cataunya Social" (2015). Atesa la manca d'uns objectius comuns i la implantació d'unes mesures bàsiques, ens trobem amb desigualtats notables entre autonomies. Fins i tot, amb autonomies que no tenen marc jurídic en aquest àmbit ni mesures suficients per donar cobertura als joves extutelats, portant-los de la protecció o sobreprotecció a l'abandó. Fet que s'ha manifestat amb l'actual

denuncia a l'Estat per part de la directora de FEPA, Àngels Guiteras, en representació de 4.000 entitats relacionades amb aquest àmbit.

Com s'explica en aquest document, un jove català extutelat pot sentir-se "tristament afortunat" ja que es troba en una comunitat autònoma amb un marc legal específic per a aquest col·lectiu i amb gran varietat de recursos que fomenten la seva autonomia. Tot i així, cal donar rellevància a la inexistència d'informació sobre les places que s'ofereixen a cada recurs ja que aquestes són limitades i molts d'ells es veuen obligats a tornar amb les famílies de les quals van ser retirats, en cas de poder comptar amb ella o tenir-la.

D'altra banda, la llei en matèria de protecció a la infància i adolescència de Catalunya (Llei Drets i Oportunitats per a la Infància i Adolescència, LDOIA) presenta un aspecte innovador que no apareix en cap altra comunitat autònoma: prioritzar la intervenció dins el nucli familiar i / o que sigui el subjecte que provoca una situació negativa vers el menor, el que abandoni aquest nucli. Una mesura que comporta grans beneficis per al menor en el seu desenvolupament i una possible forma d'evitar la participació en futurs programes d'autonomia (Camacho, 2013).

En cas de no ser possible i créixer de forma institucionalitzada, diversos dels programes per a joves extutelats s'inicien en edats anteriors a la majoria d'edat. Una mesura enriquidora per a les competències i habilitats del jove ja que no s'espera a l'últim moment per oferir a aquest serveis d'autonomia tal com s'explica al Diari oficial de la Generalitat de Catalunya (2010).

En relació al perfil del jove extutelat s'estableix la necessitat indispensable de qüestionar els resultats obtinguts en les diferents variables que conformen els factors de protecció i de risc.

Com s'ha demostrat en l'anàlisi del perfil del jove extutelat els nivells acadèmics són notablement baixos. Només el 50% d'ells acaba l'educació secundària obligatòria, a més la nota mitjana d'aquests és d'un 5'6, qualificat com a suficient. Però si ens centrem en aquells que continuen amb els seus estudis només el 5% accedeix a cursos que els ofereixen la possibilitat d'accedir a estudis superiors (batxillerat i cicles formatius de grau mitjà). D'aquesta forma, l'àmbit educatiu formal d'aquest col·lectiu es posiciona com un dels principals factors negatius per l'èxit en el transcurs cap a una vida de forma independent (Montserrat, Casas, i Sisteró, 2013). Per tal d'aprofundir i obtenir una explicació sobre aquestes dades negatives, es necessari accedir a l'estudi de dues variables que controlen des de les escoles / instituts: assistència i comportament.

L'assistència ens desemmascara que els alumnes procedents de CRAE tenen xifres d'absentisme i faltes injustificades molt elevades. Arribant a sumar aquestes dues categories el 36,7%. Situació que inicialment no seria lògica tractant-se de centres educatius, escola/institut i CRAE, tot i així existeix una explicació, la qual es presenta posteriorment.

En relació al comportament, els resultats segueixen la dinàmica de l'assistència. El 64% dels joves procedents de CRAE a estat immers en diferents problemes dins de l'escola o ha protagonitzat greus problemes que han comportat mesures disciplinàries.

Però, ¿quin factor genera aquests resultats si els joves estan constantment en contacte amb professionals dedicats a l'educació? Per estudiar aquesta situació es compta amb l'aportació de Julio Fonteboa, psicòleg, docent i director, amb una llarga experiència, d'una Unitat Educativa Compartida: un centre educatiu paral·lel a l'educació secundària obligatòria, amb els mateixos objectius, però enfocada a aquells joves que presenten greus problemes conductuals, entre d'altres. L'explicació davant d'aquests fets és que el jove mostra un desequilibri entre tres de les categories fonamentals que el conformen: afecte, pensament (capacitat cognitiva) i conducta. Aquests joves presenten amb freqüència cadències afectives ja que no han pogut gaudir d'uns pares que l'hi oferissin.

Aquestes variables al estar connectades i funcionar com un sistema generen que es donin en el jove conductes negatives, depressives o d'estats anímics contraproductius als adequats per a la convivència a l'escola. I al recaure en ell mesures disciplinàries considera (pensament, capacitat cognitiva) que se li està exclouent. De no ser tractat de forma professional, personalitzada i individualment aquestes conductes poden reproduir-se amb freqüència, dins d'un sistema educatiu exclouent. En aquest punt cal destacar lo exposat per S. Brignoni (2004), psicòloga clínica, defensant que un CRAE és un lloc de pas i no de passada, en el qual s'ha de construir un futur digne. Això vol dir que el temps que un nen passi allí ha de ser un temps que afavoreixi el treball subjectiu que ell ha de realitzar.

Però no sempre els baixos resultats fan referència a problemes emocionals, sinó que com descriuen Montserrat, Casas, i Sisteró (2013) en l'estudi "Evolució del joves extutelats" també existeix un altre factor referent a la baixa motivació i la falta de conscienciació. Un aspecte que deuriem abordar els tutors i professionals dels CRAE o recursos similars.

D'altra banda, si l'emancipació després de créixer en un centre residencial ja és complicada, els joves es veuen obligats, en gran mesura, a deixar els estudis per dedicar-se a aspectes més bàsics del dia a dia.

En relació a la inserció laboral, lligada estretament a l'economia del jove i a la formació, només 1 de cada 5 joves en edat laboral té algun tipus d'ocupació, fet favorable per la seva l'emancipació d'aquest. La resta compta amb seriosos problemes per trobar un lloc de treball ja que es tracta de joves sense estudis ni experiència laboral. Aquest col·lectiu és un dels primers castigats en temporades de crisi econòmica (Escobar i Cortés, 2012). La transició del sistema educatiu al mercat laboral és una dels punts crítics del procés d'independència per a qualsevol jove. Quan la presència de dificultats i fracassos ha caracteritzat la vida escolar de l'adolescent és d'esperar que apareguin majors obstacles a l'hora d'accedir al món labora (Casas, Montserrat, i Malo, 2010. citat per López, Santos, Bravo i Del Valle, 2013).

Actualment, segons l'Institut Nacional d'Estadística comptem amb unes taxes d'atur juvenil del 70,5% per als joves d'entre 16 i 19 anys, i del 47,7% per a les edats d'entre 20 i 24 anys, fet que encara dificulta més la inserció laboral d'aquest joves. Si es realitza el càlcul de Servei de residència o pisos per a joves vinculats a programes d'inserció laboral que haurien d'existir, si la meitat dels joves que s'emancipaven en 2012 els

requerissin, hauria d'haver 127 unitats d'aquest tipus de recurs a Catalunya. Xifra que no es dona en la realitat i s'entén actualment com una utopia.

Dins d'aquest àmbit, encara es troben amb més dificultat d'inserció laborals les noies (Ehrle et al., 2008) i els adolescents amb problemes de salut mental o conductes additives (López et al., 2013)

D'aquesta manera l'economia de la majoria dels joves passa a dependre de les ajudes que s'ofereixen des de la Generalitat de Catalunya. En tres de les quatre ajudes que la Generalitat posa a la seva disposició és necessari al·legar que es viu de forma autònoma fora del nucli familiar, així que el jove ha d'emprendre la vida autònoma a partir de l'ajuda al desinternament. D'altra banda, la minoria de joves que accedeixen a recursos d'autonomia, a causa de la insuficiència de places, han de comptar amb aquestes prestacions ja que una part d'elles va destinada al manteniment del pis o programa (FEPA, 2014). En conseqüència, el 40,9% dels joves es veuen obligats a tornar amb la família biològica en el moment de sortir del centre (Jariot et al., 2008).

Existeixen dins de l'àmbit econòmic requisits per a ser beneficiari que poden semblar contraproductius de no fer un estudi individualitzat de la persona. Un clar exemple és l'haver estat institucionalitzat almenys tres anys. Es pot donar el cas que una persona amb 16 anys sigui retirada de la seva família o quedi orfe i per no complir aquest requisit se li privi d'aquests ajuts, de gran necessitat donada la seva situació. Creant així, greus problemes per al seu desenvolupament i inclusió en la societat.

En quant a l'àmbit de la salut, els joves extutelats presenten les millors xifres en comparació als altres àmbits. Tot i així, existeix major consens a l'hora d'afirmar que aquest col·lectiu exhibeix problemes de salut mental en major mesura que la població general (Ward & Scuse, 2001. citat per López, 2008). El 25% dels joves compten amb alguna patologia psíquica i d'aquests només el 19% està incapacitat judicialment, és a dir, l'Estat atorga compensacions a causa de deficiència en la persona. Però, ¿què passa amb aquelles persones amb patologies psíquiques que no arriben al 33% de discapacitat? Per a aquestes no s'estableix cap tipus d'ajuda compensatòria ni recurs ajustat a ells/es, sinó que és tractat com la resta, sumant a la seva persona una altra dificultat contra la qual lluitar.

D'altra banda, una alta xifra de joves consumeix algun tipus de tòxic, el 35%. Dins d'allò conegut en l'adolescència i part de la joventut com una etapa de rebel·lia (Fernández, Rodríguez, Belmonte i Pelayo, 2005), també es concep aquest percentatge com el resultat d'una estratègia presa per aquestes persones per intentar evadir-se de la situació que viuen. No es d'estranyar que diversos estudis hagin establert major probabilitat de patrons addictius entre els joves tutelats i extutelats en relació als seus iguals (Vega, Armendi i Garín, 2012).

Al triangular la informació es va accedir a dades més detallades sobre problemàtiques relacionades amb la salut. Una de les categories a donar especial rellevància fa referència a les problemàtiques emocionals (Jariot, Rodríguez, Sala i Villalba, 2008). Quatre de cada cinc joves mostra problemes emocionals, aspecte que dona suport i

justifica l'argumentació de Julio Fonteboa, tractada anteriorment, en relació al comportament dins de les escoles i instituts d'aquests joves.

Fora del perfil del jove i de les seves possibilitats d'èxit a partir dels recursos que s'ofereixen per la seva emancipació i desenvolupament d'una vida digna, aquest col·lectiu s'enfronta a altres factors polítics, socials i culturals que poden actuar en contra seva o limitar la consecució dels objectius que s'estableixen:

Tant els centres residencials d'acció educativa com els programes d'autonomia són totalment desconeguts per a la societat, i així la població que resideix en ells. A aquests centres o programes socialment encara l'acompanyen paraules com: orfenat, correccional, reformatori... Termes utilitzats fa més de dues dècades als quals els acompanyen connotacions negatives. D'aquesta manera, els joves extutelats giren entorn a un desconeixement i una falta de sensibilització social que minva la xarxa de suport (Krichesky et alt, 2008).

D'altra banda, l'assoliment d'una vida digna de forma independent es veu afectat per les variacions de pressupost. Actualment les ajudes i subvencions públiques han estat reduïdes en conseqüència a les retallades pressupostàries. (González i Bello, 2012). Així que, tant els ajuts econòmics com el pressupost dedicat al manteniment dels centres o programes pateix un descens que obliga a reduir el nombre de places ofertes o el tancament de programes (Homs, 2009).

Per últim, com es pot ser conscient a partir d'aquest estudi, el jove extutelat s'enfronta a un repte de característiques notables (Camacho, 2013). A partir de les variables que afecten a la seva emancipació, i la disponibilitat de recursos oferts, es pot establir diversos perfils de joves que compten encara amb més dificultat que la resta del col·lectiu:

- Joves amb problemes psíquics.
- Joves sense família que compten amb una estada inferior a tres anys en centres residencials d'acció educativa.
- Joves consumidors de tòxics amb baix nivell acadèmic, sense feina ni família.
- Joves amb discapacitat inferior al 33%, baix nivell acadèmic i sense feina. En cas de no tenir família la situació de agreuja.

PROPOSTA DE MILLORA

Realitzar propostes de millora un cop s'ha fet una anàlisi completa sobre aquest col·lectiu pot semblar relativament fàcil ja que es coneix sobre quins punts cal actuar per millorar la seva situació. Podria, en aquest cas, dissenyar diversos programes especialitzats que fomentessin l'èxit cap a una vida de manera independent i que estiguessin focalitzats en aquells àmbits en què els joves o la protecció d'aquests compta amb més dèficit. Però sent realistes i seguint la idea de Miquel Àngel Essomba, doctor en pedagogia a la Universitat Autònoma de Barcelona, no s'ha de caure en la "sobre programació", és a dir, el professional en l'àmbit educatiu tendeix a dissenyar programes o projectes a partir de la detecció d'un problema o necessitat sense tenir en compte

l'arrel d'aquest. I d'aquesta manera, no s'arriba a donar solució ni s'extingeix la situació inicial, sinó que s'allarga per al propi subjecte i per a les futures generacions.

Les següents propostes de millora es centren en incidir en aquells aspectes fonamentals, donant respostes contundents que optimitzarien el sistema de protecció referent als joves tutelats i extutelats:

En primer lloc, s'ha d'abordar el desemparament d'un menor des de dues vies: d'una banda, i com ja es fa, des de la protecció del menor i el foment del seu desenvolupament. D'altra banda, des del treball amb la família en la reconstrucció de la seva situació que fomenti el retorn del menor. Per a això, seria necessària la creació d'un únic programa a partir del qual una entitat realitzi un acompanyament i seguiment en aquells àmbits en què la família ho necessiti, a més d'un acompanyament jurídic que pressioni i demostrï que la família està en condicions per al retorn del menor i que aquest transcurs no s'allargui durant mesos o anys com passa en l'actualitat. Aquesta mesura aniria encaminada a reduir notablement la demanda i creació de nous programes, projectes... A part de potenciar l'objectiu principal dels centres residencials d'acció educativa, que el menor no estigui institucionalitzat un període major de dos anys.

En segon lloc, cal la implantació d'un marc jurídic i legal estatal que obligui a les comunitats autònomes a dur a terme sistemes mínims de protecció davant aquest col·lectiu. En el present document s'ha estudiat la situació actual de Catalunya i en els aspectes corresponents s'ha realitzat una comparació amb altres comunitats autònomes. Com s'explica en l'anàlisi hi ha comunitats autònomes que no tenen marc legal ni cap sistema de protecció donant lloc a l'abandonament d'aquestes persones. Amb això, es reduirien les diferències abismals existents en aquest àmbit i totes les persones extutelades comptarien amb un sistema de benestar i de protecció mínim, sense que fos l'atzar d'haver nascut en un lloc o un altre el que determinés les seves possibilitats i oportunitats de futur.

Un altre dels aspectes de notable importància i que s'ha donat ha conèixer en el transcurs del document és la insuficiència de places en els corresponents recursos. Tant en la documentació que ens ofereix la Generalitat de Catalunya, i així els equips dedicats a la infància i adolescència, com en els estudis realitzats sobre aquest àmbit, no tenen informació sobre l'abastament que tenen aquestes ofertes íntegrament. Però si que s'aborda un punt comú el qual és l'escassetat de places en relació a la demanda que es realitza. A més, si porta a terme el càlcul dels joves que passen a ser extutelats en el període d'un any i el proveïment d'aquells recursos que si revelen la seva capacitat, observem que a nivell autonòmic que aquestos recursos haurien de multiplicar per xifres molt elevades.

Una clara proposta de millora a la insuficiència de places fa referència al que s'havia explicat anteriorment, la creació d'un programa que potenciés les capacitats i competències de la família que fossin necessàries, perquè el menor resideixi al centre el mínim temps possible. Una mesura que hauria de comptar amb estratègies necessàries per aquells casos en que la història familiar afavorís aquestes situacions. D'aquesta manera, seria innecessària la incorporació del subjecte a altres programes posteriors. D'altra banda, es fa indispensable introduir el foment de l'autonomia dins dels fonaments del CRAE, és a dir, incorporar els programes d'autonomia per a joves

extutelats en els centres de protecció de menors. Si a partir dels 16 anys el propi centre portés a terme projectes d'autonomia personal enfocats a la potenciació d'una vida independent, es reduiria en gran mesura la demanda de joves extutelats cap a aquests posteriors recursos.

Com s'observa, les mesures proposades no només aborden situacions en què el jove ja se situa fora de sistema de protecció de menors, sinó que també en el període abans a aquesta fractura. Seguint en aquesta línia i tenint en compte el perfil genèric del jove extutelat, destaca notablement la necessitat de potenciar la formació acadèmica d'aquest col·lectiu. Un aspecte fonamental per l'autonomia del jove i les possibilitats d'un futur digne. És per això, que el CRAE hauria d'incorporar com a eix principal la formació del jove ja que aquesta no només multiplica les possibilitats d'èxit laboral, i així d'inclusió social, sinó que també va acompanyada de creixement personal, desenvolupament cognitiu i el foment de la consciència adulta. Obrint a la persona un ventall d'oportunitats de les quals no és coneixedor dins de la enteniment adolescent.

Finalment, s'hauria de tenir en compte aquells perfils esmentats anteriorment en la discussió de resultats, els quals presenten més dificultats quant a les seves característiques i als recursos i mesures que se'ls ofereixen ja que no s'adapten a ells: joves amb problemes psíquics, joves sense família que compten amb una estada inferior a tres anys en centres residencials d'acció educativa, joves consumidors de tòxics amb baix nivell acadèmic, sense feina ni família i joves amb discapacitat inferior al 33%, baix nivell acadèmic i sense feina. En cas de no tenir família la situació de agreuja.

CONSIDERACIONS FINALS

La realització d'aquest treball porta a l'alumne a ser conscient de molts aspectes adquirits durant el transcurs del Grau d'Educació Social que encara no s'havien valorat.

Aquest aprenentatge s'encamina en dues vies, d'una banda referent al creixement personal i maduratiu, en el qual s'inclourien tots aquells aspectes relacionats amb els valors, capacitat d'empatia, reflexió i argumentació, crítica personal enfocada a la millora, etc. I d'altra banda centrats en aspectes acadèmics com són els diferents conceptes, coneixements, praxis i competències, en els quals se centra aquest apartat.

D'aquesta manera l'alumne en realitzar el present document posa en pràctica la capacitat per reunir i interpretar dades i informació rellevant, tant en la selecció d'aquesta com en l'anàlisi posterior, en relació a l'objectiu en què s'emmarqui el treball. A més, ha de ser capaç de transmetre la informació, idees, problemàtiques i solucions a un públic especialitzat, com al que va dirigit el present. Per això, la informació es mostra seguint un fil conductor i està estructurada de manera que l'exposat representi un document acadèmic reconegut. A part, es reflecteix en ell el nivell de vocabulari adquirit, així com els tecnicismes, conceptes, coneixements i aportacions professionalitzadores amb les quals ha de comptar un expert de l'educació social.

D'altra banda, s'observa més enllà de la lectura del document com l'alumne compta amb la capacitat de recerca, acudint a aquells fonts on coneix l'aportació d'informació que es genera sobre el tema i triangulant aquesta informació amb altres fonts com: documents, revistes, experts o incloent també allò conegut de forma personal, coneixements que pot fomentar teòricament de forma reconeguda. Tal com s'expressa a l'apartat de discussió de resultats i especialment en les propostes de millora.

En relació al punt anterior, és necessari donar rellevància també a la capacitat de l'alumne per realitzar un anàlisi crític tant la informació seleccionada com del propi treball, acompanyat d'una visió cap a la millora que li permeti generar nous coneixements, propostes i així com metodologies, estratègies i altres, innovant sobre el tema d'estudi. Per a això, prèviament ha d'haver realitzat una exacta lectura i avaluació de la realitat social i del marc legal, en aquest cas del col·lectiu de joves extutelats, de forma integral amb la qual poder treballar.

En conclusió, l'estudiant demostra amb la realització d'aquest treball comptar amb les competències de comprensió i capacitat d'anàlisi crítica, capacitat per proposar intervencions d'interès per la millora de la situació del col·lectiu que s'estudia, capacitat d'avaluació i d'organització del marc institucional i legal de l'objecte d'estudi, capacitat d'investigació, gestionar la informació relativa a l'àmbit professional, analitzar de manera crítica el treball personal i utilitzar els recursos per al desenvolupament professional, reconèixer i avaluar la realitat social i la interrelació de factors implicats com a anticipació necessària a qualsevol acció i mantenir una actitud de respecte cap al medi social i cultural per fomentar els valors, els comportaments i les pràctiques sostenibles que atenguin a l'equitat i al respecte als drets humans. A més, certifica als avaluadors i a ell mateix de tenir les habilitats necessàries per emprendre estudis superiors al grau, com succeeix en aquest cas.

BIBLIOGRAFÍA

- Aberastury, A i Knobel, M. (2004). La adolescencia normal. México: Paidós.
<http://www.elaleph.com/libro-usado/La-adolescencia-normal-de-Arminda-Aberastury-Mauricio-Knobel/6529810/#comentario>
- Bertran, I. Casas, F. Malo, S i Montserrat, C (2011). Los itinerarios educativos de los jóvenes ex-tutelados. Ministerio de Sanidad, Política Social e Igualdad. Sitio web:
<http://www.observatoriodelainfancia.msssi.gob.es/productos/pdf/UCI2011.pdf>
- Bisquerra, R. (2015). Autonomía Emocional. De Grup de recerca en orientació psicopedagògica Sitio web:
<http://www.rafaelbisquerra.com/ca/competencies-emocionals/autonomia-emocional.html>
- BOE. (2010). Disposiciones Generales. Comunidad Autónoma de Cataluña. Boletín Oficial del Estado, 203, 73429.
- Byrne, M i Savelson, J. (1996). On the structure of social self-concept for pre-, early, and late adolescents: A test of the Shavelson, Hubner, and Stanton (1976) De Journal of Personality and Social Psychology. Sitio web: <http://psycnet.apa.org/psycinfo/1996-03014-014>
- Camacho, J. (2013). De la dependència a l'emancipació. Col·lecció Eines, 15, 68.
- Castillo, A i Pérez, N. (2003). El valor de la autonomía emocional en la pre-adolescencia . De Universitat de Barcelona Sitio web:
http://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/46392/1/IXJornadesEmocional_197.pdf
- Centellas, R. Julve, C. Martínez, R. Morel, M. Navarro, A i Pedro, D. (2007). Proyecto de autonomía personal. De instituto Aragones de Servicios sociales. Sitio web:
http://iass.aragon.es/adjuntos/raiz/AutonomiaPersonal_Vol1.pdf
- Consejo de la juventud de España. (2014). Observatorio de Emancipación, Cataluña. De Consejo de la juventud de España. Sitio web: <http://www.cje.org/descargas/cje5805.pdf>
- Consejo de la juventud de España. (2014). Observatorio de Emancipación, España. De Consejo de la juventud de España. Sitio web:
<http://www.cje.org/descargas/cje5796.pdf>
- DGAIA. (2011). Dades estadístiques DGAIA. de Generalitat de Catalunya. Sitio web:
http://benestar.gencat.cat/web/.content/03ambits_tematics/07infanciaiadolescencia/proteccio_infancia_i_adolescencia/sistema_catala/marc2011_pag_4.pdf
- Ehrle, J. Cucarro, S. Duncan, D. Kuen, D. Daniel, M. Vericker, T i Ergamit, M. (2008). Coming of Age: Employment Outcomes for Youth Who Age Out of Foster Care Through Their Middle Twenties. De Urban Institute Sitio web:
<http://www.urban.org/research/publication/coming-age-employment-outcomes-youth-who-age-out-foster-care-through-their-middle-twenties>

Escobar, S i Cortés, P. (2012). El impacto de la crisis en la situación laboral de los jóvenes en España. De Instituto de Estudios Sociales Avanzados. Sitio web: <http://www3.uah.es/congresoreps2013/Paneles/panel2/sesion1/sescobar@iesa.csic.es/Impactodelacrisis.pdf>

Federación de Entidades con Proyectos y Pisos Asistidos (2013). La emancipación de los jóvenes tutelados y extutelados en España. De FEPA. Sitio web: <http://www.fepa18.org/wp-content/uploads/2014/04/LA-EMANCIPACION-EN-ESPA%C3%91A-DIC13.pdf>

Federació d'entitats amb projectes i pisos assistits. (2014). Jóvenes extutelados: el reto de emanciparse hoy. *Dossiers del Tercer Sector*, 33, 21.

FEPA. (2015). Díptico de presentación, de Federación de entidades con proyectos y pisos asistidos. Sitio web: http://www.fepa18.org/wp-content/uploads/2013/01/FEPA_CAST_RED.pdf

Fernández. L, Rodríguez. T, Belmonte. A i Pelayo. E (2005). Factores de riesgo y protección y el uso de tóxicos en adolescentes. *Actas Españolas de psiquiatría* , 33, pp.352-358.

González, G i Bello, A. (2012). Impacto de la crisis en los niños. De Unifec. Sitio web: https://www.unicef.es/sites/www.unicef.es/files/Infancia_2012_2013_final.pdf

Ferrer, V, R i Zamora, S. (2013). Los jóvenes extutelados y su proceso de transición hacia la autonomía. *Revista de Educación Social*, 17. http://www.eduso.net/res/pdf/17/extut_res_17.pdf

Fuentes, C. García, F. Gracia, E i Lila, M. (2011). Autoconcepto y ajuste psicosocial en la adolescencia. *Psicothema*, 23, pp. 7-12.

García, F i Musitu, G. (2014). Autoconcepto. *Manual A-F5 Autoconcepto*, 5, pp.9-13.

García, M i Peralbo, M. (2001). La adquisición de autonomía conductual durante la adolescencia: expectativas de padres e hijos. La Coruña: Fundación Infancia y aprendizaje.

Generalitat de Catalunya. (2010). 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència. Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya. Sitio web: http://benestar.gencat.cat/web/.content/03ambits_tematicos/08joventut/asjet/llei_14-2010_dogc.pdf

Generalitat de Catalunya. (2010). Diari oficial de la Generalitat de Catalunya. De Generalitat de Catalunya. Sitio web: <http://www.sindic.cat/site/files/125/Ley%20142010%20derechos%20y%20oportunidades%20infancia-%20cast.pdf>

Goyette, M. (2010). El tránsito a la vida adulta de los jóvenes atendidos desde los Servicios Sociales. *Pedagogía Social*, 17.

Homs, O. (2009). Los retos del Tercer Sector ante la crisis. De Fundació Luis Vives. Sitio web:

http://www.luisvivesces.org/upload/78/91/Cuaderno_VI_bja2.pdf

Jariot, M. Rodríguez, M. Sala, J i Villalba, A. (2008). El proceso de desinternamiento de jóvenes ex tutelados para favorecer una inserción sociolaboral positiva. Análisis de la situación actual en los centros residenciales de acción educativa de Cataluña. De Fundació Pere Tarres. Sitio web:

[Dialnet ElProcesoDeDesinternamientoDeJovenesExTuteladosPar-2776944.pdf](http://dialnet.elprocesoledesinternamientodejovenesextuteladospar-2776944.pdf)

Krichesky, M. Duro, E. Vitar, A. Feldman, D, Croce, A. Kaplan, C. Borzese, D i Bottinello, L. (2008). Adolescentes e inclusión educativa: un derecho en cuestión. De Fundació SES. Sitio web:

https://books.google.es/books?id=KqQNLOyaeLkC&pg=PA55&lpg=PA55&dq=prejuicios+sociales+sobre+los++jovenes+tutelados&source=bl&ots=GD9R93B3C&sig=dbqL_6AAFTqWI_c1MMqB3yMgar0&hl=ca&sa=X&ei=tfJuVa2xJoGBU_f2gegB&ved=0CE0Q6AEwBg#v=onepage&q=prejuicios%20sociales%20sobre%20los%20%20jovenes%20tutelados&f=

Leal, J. (2008). Adolescencias vulneradas: perspectivas éticas de la continuidad de cuidados. Adolescencia: conflicto y decisión, 14.

López, A. Morena, A. i Segado, S. (2012). La transición de los jóvenes a la vida adulta. Crisis económica y emancipación tardía. Colección estudios sociales, 34, 22.

López, M. Santos, I. Bravo, A i Del Valle, F. (2013). El proceso de transición a la vida adulta de jóvenes acogidos en el sistema de protección infantil. Anales de psicología, 29, pp.187-196.

Melendro, M. (2008). The transition to adulthood of adolescents and youths in social difficulties. Academia.Edu, 21.

http://www.academia.edu/6030465/El_tr%C3%A1nsito_a_la_vida_adulta_de_adolescentes_y_j%C3%B3venes_en_dificultad_social._The_transition_to_adulthood_of_adolescents_and_youths_in_social_difficulties

Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad. (2014). Anteproyecto de Ley Orgánica complementaria de la Ley de Protección a la Infancia. Gobierno de España. Sitio web: <http://www.msssi.gob.es/normativa/docs/LOinfancia.pdf>

Montserrat, C. Casas, F i Sisteró, C. (2013). Estudi sobre l'atenció dels joves extutelats: evolució, valors i reptes de futur. De Institut de Recerca sobre Qualitat de Vida de la UdG. Sitio web: <http://www.fepa18.org/wp-content/uploads/2014/01/Informe-Recerca-FEPA-Universitat-de-Girona-Juliol-2013.-DEFINITIU.pdf>

Monzo, J i Franco, G (2014). Los hijos desamparados de la Generalitat. De El país. Sitio web:

http://sociedad.elpais.com/sociedad/2014/04/04/actualidad/1396621195_922784.html

Muner, J. (2010). La protecció a la infància i adolescència a Catalunya, de Secretaria d'Infància i Adolescència de Catalunya. Sitio web:

http://benestar.gencat.cat/web/.content/03ambits_tematicas/07infanciaiadolescencia/politiques_i_plans_actuacio/pdiiac/06_documentacio_resultant/documents/arxiu_pdf/proteccio_a_la_infancia.pdf

Parra, A i Oliva, A. (2011). Evolución y determinantes de la autoestima durante los años adolescentes . *Anuario de psicología*, 35, pp.332-334.

Pineda, S i Aliño, M. (1996). El concepto de Adolescencia . Manual de prácticas clínicas para la atención en la adolescencia, 1, pp.1-9.

Pinto, G. Incarnato, M i Miranda, A. (2012). Transición: del sistema de protección a la autonomía. De Fondo de las Naciones Unidas para la Infancia. Sitio web: http://www.unicef.org/argentina/spanish/Ponencias_14-10.pdf

Ponce, A. (2008). L'Àrea de Suport als Joves Tutelats i Extutelats, principal recurs de sortida per al jovent resident en recursos de la DGAIA. de Àrea de Suport als Joves Tutelats i Extutelats. Sitio web: http://www20.gencat.cat/docs/dasc/03Ambits%20tematicas/08Joventut/ASJET/documents/recursos%20professionals/ArticleEstudi15_18.pdf

Revilla, J, C. (2008). The anchoring of personal identity. *Athenea Digital*, 4, 14.

Sepúlveda, G. (2003). Autonomía moral: Una posibilidad para el desarrollo humano desde la ética de la responsabilidad solidaria. *Revista de Psicología de la Universidad de Chile*, 12, pp.27-35.

Steinberg, L. (2006). Identidad y Relaciones Sociales. *Desarrollo de los Adolescentes III*, 3, pp.133-147.

Taula d'entitats del Tercer Sector Social. (2015). Debat VIII, Joves tutelats. El repte d'emancipar-se avui. De Tercer Sector Social. Sitio web: <http://www.tercersector.cat/activitats/debats-catalunya-social/debat-viii-joves-extutelats-el-repte-demancipar-se-avui>

Vega, A. Armendi, P i Garín, S. (2012). Adolescentes y jóvenes: desde las conductas de riesgo a la inclusión social. De Zerbitzuan.

ANNEX 1: FUNCIONS DE L'EDUCADOR

- Té la funció d'acompanyar els joves durant el seu creixement personal i durant la seva estada al pis. El seu objectiu, com a professional, ha de permetre als joves que puguin tenir, a més de la seva oportunitat, la llibertat de formar-se segons els seus interessos i les seves capacitats, en un entorn no uniformat, que potenciï la persona per damunt del grup.
- Ha de conèixer i observar acuradament els seus antecedents, la seva història, dels quals es desprendreà un diagnòstic, un horitzó de la individualitat del jove o la jove que ha de conèixer i acompanyar.
- Ha de facilitar el vincle educatiu tutor-jove.
- Cal que sàpiga escoltar; ha de saber estar amb cada persona segons les seves possibilitats i el seu moment.
- Ha de saber acollir amb prou distància emocional/afectiva; treballar en un equilibri entre la finalitat del projecte i el procés del jove; cal marcar un camí prou ampli perquè el jove pugui recórrer-lo.
- Ha de potenciar el jove perquè aprengui a aprofitar la xarxa social, que la utilitzi i en participi.
- Ha de saber treballar amb altres professionals. Ha de poder incloure altres tècnics en la xarxa social perquè puguin ajudar el jove. És el responsable de marcar el treball compartit i permetre que cada professional pugui desenvolupar la seva funció en benefici del jove.
- Ha de proposar les prioritats d'intervenció. Propicia el mutu coneixement del treball que fan a les diferents entitats que intervenen en el jove, hi participa i hi aprofundeix.

ANNEX 2: DRET INTERNACIONAL, DRET EUROPEU, DRET ESTATAL I DRET CATALÀ

Dret internacional

- Acord entre Romania i Espanya sobre cooperació en l'àmbit de la protecció dels menors d'edat romanesos no acompanyats a Espanya, la seva repatriació i lluita contra la seva explotació, signat a Madrid el 15 de desembre de 2005 (BOE de 16.8.2006).
- Conveni entre el Regne d'Espanya i el Regne de Marroc sobre assistència judicial, reconeixement i execució de resolucions judicials en matèria de dret de custòdia i dret de visita i devolució de menors, signat a Madrid el 30 de maig de 1997.
- Conveni de 19 d'octubre de 1996 relatiu a la competència, la llei aplicable, el reconeixement, l'execució i la cooperació en matèria de responsabilitat parental i de mesures de protecció dels nens. Conferència de la Haia de Dret Internacional Privat. (BOE de 2.12.2010).
- Convenció sobre els drets de l'infant, adoptada per l'Assemblea General de les Nacions Unides el 20 de novembre de 1989 (BOE de 31.12.1990).
- Conveni europeu relatiu al reconeixement i l'execució de decisions en matèria de custòdia de menors, així com al restabliment de l'esmentada custòdia, signats a Luxemburg el 20 de maig de 1980. Consell d'Europa (BOE d'1.9.1984).
- Conveni sobre competència de les autoritats i la llei aplicable en matèria de protecció de menors, fet a la Haia el 5 d'octubre de 1961. Conferència de la Haia de Dret Internacional Privat (BOE de 20.8.1987).
- Declaració dels Drets de l'Infant, proclamada per l'Assemblea de les Nacions Unides el 20 de novembre de 1959

Dret de la Unió Europea

- Directiva 2011/92/UE del Parlament Europeu i del Consell, relativa a la lluita contra els abusos sexuals i l'explotació sexual dels menors i la pornografia infantil (DOUE L335/1 de 17.12.2011).
- Carta europea dels drets de l'infant, aprovada per la Resolució A3-0172/92 del Parlament Europeu (DOCE núm. C 241, de 21.9.1992, p. 67). Segons l'article 4 de la Llei 14/2010, la interpretació de les disposicions de la Generalitat relatives als infants i als adolescents s'ha de fer d'acord amb aquesta carta.
- Reglament (CE) núm. 2201/2003 del Consell, de 27 de novembre de 2003, relatiu a la competència, el reconeixement i l'execució de resolucions judicials en matèria matrimonial i de responsabilitat parental, pel qual es deroga el Reglament (CE) núm. 1347/2000 (DOUE L 338 de 23.12.2003).
- Carta dels drets fonamentals de la Unió Europea feta a Niça el 7.12.2000 (DOCE núm. C 364 de 18.12.2000). Segons l'article 4 de la Llei 14/2010, la interpretació de les disposicions de la Generalitat relatives als infants i als adolescents s'ha de fer d'acord amb aquesta carta.

Dret estatal

- Reial decret 557/2011, de 20 d'abril, pel qual s'aprova el Reglament de la Llei orgànica 4/2000 sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social, després de la reforma per Llei orgànica 2/2009 (BOE de 30.4.2011. Entra en vigor l'1.7.2011).
- Llei orgànica 2/2009, d'11 de desembre, de reforma de la Llei orgànica 4/2000, d'11 de gener, sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social (BOE de 12.12.2009).
- Llei orgànica 1/1996, de 15 de gener, de protecció jurídica del menor, de modificació parcial del Codi civil i de la Llei d'enjudiciament civil (BOE de 15-17.1.1996).
- Constitució espanyola, 31 d'octubre de 1978 (BOE de 29.12.1978, articles 39-53).
- Codi civil espanyol.

Dret català

- Decret 142/2010, d'11 d'octubre, que aprova la Cartera de serveis socials 2010-2011, on es recullen serveis per a joves tutelats i extutelats.
- Llei 25/2010, de 29 de juliol, del llibre segon del Codi civil de Catalunya, relatiu a la persona i la família (DOGC de 5.8.2010).
- Llei 14/2010, de 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència (DOGC de 2.6.2010).
- Llei orgànica 6/2006, de 19 de juliol, de reforma de l'Estatut d'autonomia de Catalunya (DOGC de 20.7.2006, BOE de 20.7.2006, articles 16, 17, 40 i 166).
- Llei 13/1997, de 19 de novembre, de creació de l'Institut Català de l'Acolliment i de l'Adopció (DOGC de 27.11.1997), modificada per la Llei 7/2004, el Decret 20/2006 i la Llei 14/2010.
- Decret 2/1997, de 7 de gener, pel qual s'aprova el Reglament de protecció dels menors desemparats i de l'adopció (DOGC de 13.1.1997), modificat pels decrets 127/1997, de 27 de maig (DOGC de 30.5.1997), i 62/2001, de 20 de febrer (DOGC de 28.2.2001). El Decret 243/2005 deroga la disposició addicional 7. Segons la Llei 14/2010, el reglament està vigent sempre que no contradigui la llei.
- Resolució de 26 de gener de 1995, per la qual es fa públic l'Acord del Govern de la Generalitat de Catalunya d'aprovació del Pla de coordinació de mesures interdepartamentals adreçades als joves tutelats per l'Administració de la Generalitat en arribar a la majoria d'edat.

ANNEX 3: PREÀMBUL DE LA LLEI 14/2010, LDOIA

“(...) aquesta llei aporta a l’ordenament jurídic una major claredat i unitat, alhora que facilita una localització més ràpida del dret aplicable i reforça la seguretat jurídica, ja que reuneix en un sol instrument jurídic, a manera de codi de la infància i l’adolescència, ambdues regulacions: d’una banda, la destinada a l’infant i a l’adolescent en general, en què s’estableixen els principis rectors i els drets d’infants i adolescents (...), i, de l’altra, la destinada a regular la protecció dels infants i els adolescents quan els mecanismes socials de prevenció no han estat suficients i s’han produït situacions de risc o de desemparament que cal pal·liar amb les mesures necessàries d’intervenció pública per tal de garantir que aquestes situacions no es tradueixin en perjudicis irreparables per a l’infant o l’adolescent”

ANNEX 4: FUNCIONS DE L'ASJTET

Les funcions de l'ASJTET són les següents:

- Dissenyar i coordinar l'execució dels programes d'orientació i integració social dels joves tutelats i extutelats i d'inserció sociolaboral a partir dels setze anys.
- Coordinar el seguiment de persones joves tutelades i extutelades que estan en els pisos assistits.
- Dissenyar i executar les mesures de transició a la vida adulta i l'autonomia personal per adolescents tutelats.
- Coordinar i fer el seguiment de les mesures assistencials per majors d'edat i emancipats.
- Donar suport tècnic, coordinar i supervisar les entitats col·laboradores en aquesta àrea.
- Fixar i avaluar els criteris educatius i funcionals dels recursos d'habitatge propis i contractats, així com avaluar l'eficàcia dels pisos i programes, i proposar les modificacions que calguin.
- Assegurar el seguiment socieducatiu dels joves extutelats.
- Promoure l'execució de les actuacions i els programes necessaris per garantir la igualtat d'oportunitats dels joves tutelats i extutelats.

ANNEX 5: SERVEI DE PIS ASSISTIT PER A JOVES DE 16 A 18 ANYS

Objectiu	Donar resposta a situacions i necessitats que requereixen una especialització tècnica alternativa a la seva família d'origen oferint guarda, educació i preparació per a la vida autònoma.
Funcions	Promoure, establir i aplicar mesures d'inserció social, laboral, educativa i familiar. Coordinar-se amb els serveis socials bàsics, amb els equips professionals dels altres sistemes de benestar social, amb les entitats associatives i amb les que actuen en l'àmbit dels serveis especialitzats. Proporcionar als menors atesos tota la cobertura inherent a l'exercici de la guarda i educació. Preparar el desinternament dels menors atesos de forma gradual i progressiva. Les altres funcions establertes per l'ordenament jurídic vigent.
Tipologia de la prestació	Servei especialitzat.
Situació de la població destinatària	Joves menors d'edat tutelats/ades que han estat en centres d'acció educativa de l'Administració de la Generalitat de Catalunya
Forma de prestació	Habitatge amb serveis comuns
Perfil professional	Director/a responsable (professional amb titulació universitària en l'àmbit de les ciències socials), educadors/ores socials, preferentment amb experiència en l'àmbit de la infància i l'adolescència en risc.
Ràtio de professionals	Un/a director/a responsable per cada pis assistit, un/a educador/a social permanent. A cada pis hi haurà una mitjana de 4-6 persones usuàries
Criteris d'accés - normativa reguladora	Els requisits per accedir a aquest servei són els següents: a) desemparament del menor d'acord amb els articles 105 i següents de la Llei 14/2010, de 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència; b) article 4 del Decret 2/1997, de 7 de gener, pel qual s'aprova el Reglament de protecció dels menors desemparats i de l'adopció; c) la resta de requisits establerts en l'ordenament jurídic vigent.

Font: J. Muner, (2010) & Generalitat de Catalunya, Catàleg de serveis.

ANNEX 6: SERVEI DE PIS ASSISTIT PER A JOVES MAJORS DE 18 ANYS

Objectiu	Prestar un servei de caràcter assistencial servint de pont entre el recurs institucional i la plena autonomia personal
Funcions	Oferir una alternativa al medi familiar inexistent, deteriorat o en greu dificultat. Oferir un acompanyament educatiu durant el procés d'assoliment de l'autonomia personal. Potenciar una educació integral dels joves pel que fa a la dimensió personal, relacional, laboral i formativa. Coordinar-se amb els serveis socials bàsics, amb professionals dels altres sistemes de benestar social, amb les entitats associatives i amb les que actuen en l'àmbit dels serveis especialitzats. Les altres funcions establertes per l'ordenament jurídic vigent.
Tipologia de la prestació	Servei especialitzat
Situació de la població destinatària	Joves sense recursos propis, ni familiars, en especial joves que en arribar a la majoria d'edat surten de les institucions on han estat acollits
Forma de prestació	Habitatge amb serveis comuns
Perfil professional	Director/a responsable: educador/a social, preferentment amb experiència en l'àmbit de la infància i l'adolescència en risc
Ràtio de professionals	1 educador/a social responsable per pis. Una mitjana de 4 persones usuàries per pis assistit.
Criteris d'accés - normativa reguladora	Els requisits per accedir a aquest servei són els següents a) els establerts en el Decret 284/1996, de 23 de juliol, de regulació del sistema català de serveis socials: joves que no tinguin recursos propis per assolir una autonomia global i que a partir d'un consentiment i compromís exprés, mostrin una clara motivació, responsabilitat, voluntarietat i capacitat d'esforç per a la seva inserció sociocultural; b) la resta de requisits d'accés establerts en l'ordenament jurídic vigent

Font: J. Muner, (2010) & Generalitat de Catalunya, Catàleg de serveis.

ANNEX 7: SERVEI DE RESIDENCIA O PISOS PER A JOVES VINCULATS A PROGRAMES D'INSERCIÓ LABORAL

Objectiu	Donar resposta a situacions i necessitats assistencials, educatives i laborals que requereixen una especialització tècnica en la inserció laboral dels joves tutelats i extutelats, així com preparar-se per un itinerari d'integració social
Funcions	Proporcionar als menors d'edat tutelats la cobertura inherent a l'exercici de la guarda i educació. Promoure, establir i aplicar mesures d'inserció laboral. Coordinar-se amb els serveis socials bàsics, amb professionals d'altres sistemes de benestar social, amb les entitats associatives i amb les que actuen en l'àmbit dels serveis especialitzats. Les altres funcions establertes per l'ordenament jurídic vigent.
Tipologia de la prestació	Servei especialitzat
Situació de la població destinatària	Joves menors d'edat (16 a 18) tutelats/ades per l'Administració de la Generalitat de Catalunya i per majors d'edat (18 a 20) extutelats/ades. extutelats/ades
Forma de prestació	Establiment residencial
Perfil professional	Director/a responsable (professional amb titulació universitària en l'àmbit de les ciències socials), educadors/ores socials i insertors/ores laborals, preferentment amb experiència en l'àmbit de la infància i l'adolescència en risc
Ràtio de professionals	Un/a director/a responsable. Residència: 1 educador/a social permanentment. Pis: 1 educador/a cada 8 usuaris/àries.
Criteris d'accés - normativa reguladora	Els requisits per accedir a aquest servei són els següents: a) menors d'edat: desemparament del menor d'acord amb els articles 105 i següents de la Llei 14/2010, de 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència i art. 4 del Decret 2/1997, de 7 de gener, pel qual s'aprova el Reglament de protecció dels menors desemparats i de l'adopció; b) majors d'edat: Decret 284/1996, de 23 de juliol, de regulació del sistema català de serveis socials; c) la resta de requisits establerts en l'ordenament jurídic vigent

Font: J. Muner, (2010) & Generalitat de Catalunya, Catàleg de serveis.